POSTĘPOWANIE NIESPORNE

(Patent niesp. z 9. VIII. 1854 l. 208 Dz. p. p.)

Z UWZGLĘDNIENIEM ZMIAN POŹNIEJSZYCH, UZUPEŁNIEŃ, PRZEPISÓW ZWIĄZKOWYCH, wraz Z WYCZERPUJĄCYM INDEKSEM ALFABETYCZNYM

OPRACOWAŁ

Dr. KAZIMIERZ JARASZECKI

CENTRALNA BIBLIOTEKA WYDZIAŁOWA PRAWNICZA U.J.
XVIII-1936-001

LWÓW 1936
MOLA KSIĄŻKOWEGO"
LWÓW, BATOREGO 6.

XVIII-1936-001

POSTĘPOWANIE NIESPORNE

(Patent niesp. z 9. VIII. 1854 l. 208 Dz. p.p.)

z uwzględnieniem zmian późniejszych, uzupełnień, przepisów związkowych, wraz z wyczerpującym indeksem alfabetycznym

opracował

Dr. KAZIMIERZ JARASZECKI

Wydz. Bibl. Prawnicza
1806141782

ADWOKAT
Aleksander Lechowicz
— w Zakopanem —

Nakładem „MOLA KSIĄŻKOWEGO“, Lwów.

1936.

Dz. 15.VI.36

WYDZIAŁOWA BIBLIOTEKA PRAWNICZA
UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
NR INWENTARZA
40490
SYGNATURA
XVIII-1936-001

Drukarnia Nakładowa Lwów, Koralnicka 4.

SPIS RZECZY:

Liczby oznaczają strony pat. niesp.

Dz. I. str.
Ogólne postanowienia 5
Obowiązek sędziego postępowania z urzędu 5
Forma podań 8
Przybranie rzeczników 9
Doręczenie załatwień 9
Obliczanie czasokresów 10
Moc dowodowa dokumentów 10
Środki pr. przeciw sądowym zarządzeniom 10
Przywrócenie do pierwotnego stanu 13
Prawomocność zarządzeń sądowych 14
Egzekucja 14
Dz. II. O pertraktacji spadkowej 15
R. I. Postanowienia ogólne 15
R. II. O akcie zejścia 19
R. III. O ogłoszeniu rozporządzenia ostatniej woli 29
R. IV. O zarządzeniach sądu odnośnie aktów zejścia i rozp. ostatniej woli 33
R. V. O inwentarzu i zeznaniu majątku w miejsce zaprzysiężenia 40
R. VI. O oświadczeniu się do spadku 51
R. VII. O zwołaniu wierzycieli spadkowych 59

R. VIII. O szczególnych zarządzeniach odnośnie spadku po cudzoziemcach 61
R. IX. O zarządzeniach odnośnie pojedynczych przedmiotów spadk. w czasie trwania rozprawy spadkowej 62
R. X. O przyznaniu spadku 64
Dz. III. O postęp. w spr. opiekuńczych i kuratelarnych 73
Dz. IV. O pieczy nad powiernictwami 91
Dz. V. O przysposobieniu, uprawnieniu i uwolnieniu z pod władzy ojcowskiej 103
Dz. VI. O dobrowolnem ocenieniu i sprzedaży przez licytację 106
Dz. VII. O świadectwach sądowych w ogólności, o uwierzytelnieniu odpisów i dokumentów 110

USTAWA

O POSTĘPOWANIU SĄDOWEM W SPRAWACH PRAWNYCH NIESPORNYCH.

DZIAŁ PIERWSZY.

Ogólne postanowienia.

Obowiązek sędziego postępowania z urzędu.

§ 1. W sprawach prawnych niespornych ma sąd postępować z urzędu lub na wniosek stron tylko o tyle, o ile to ustawy przepisują.

§ 2. W wykonywaniu sądownictwa w sprawach niespornych winien sąd nietylko dokładnie przestrzegać ogólnych przepisów o wymogach ważności prawnej rozpraw i zarządzeń, lecz ma również z urzędu dbać o osoby, pozostające pod szczególną ochroną ustaw, a w przypadkach oznaczonych bliżej w ustawie także o bezpieczeństwo innych osób.

W szczególności winien on:

1. także w sprawach prawnych niespornych nie przekraczać granic swej właściwości, a w danym przypadku skierować strony do właściwego sądu;

2. osobom, które nie są uprawnione same stawać przed sądem, nie zezwalać na przedsiębranie jakichkolwiek czynności prawnych, bez przybrania ich ustawowych zastępców;
3. badać dokładnie pełnomocnictwa i dokumenty legitymacyjne osób, które nie działają w własnem imieniu, a w razie potrzeby zatrzymać je w aktach;
4. czuwać nad tem, aby nie zawarto żadnej czynności prawnej bez przybrania tych, których przesłuchanie lub zgoda konieczna jest do jej ważności;
5. wszelkie okoliczności i stosunki, które mają wpływ na zarządzenie sędziowskie, ma sąd badać z urzędu, przesłuchać w tym względzie same strony lub też inne osoby, mające wiadomość w sprawie, a w razie potrzeby także biegłych lub też w inny sposób zasięgnąć informacyj i zażądać wszelkich dokumentów, służących do bliższego wyjaśnienia;
6. w sprawach niespornych obowiązanym jest sąd uwzględniać także takie okoliczności faktyczne, których strony same nie przytoczyły, ale które w inny sposób doszły do jego wiadomości, a szczególnie poprzednie rozprawy sądowe w tej samej sprawie;
7. o ile zarządzenia odnośnie przedmiotów sądownictwa niespornego zależne są od zbadania spornych kwestyj prawnych lub od okoliczności faktycznych, które dadzą się wyjaśnić tylko przez (formalne) postępowanie dowodowe nie powinien sąd roztrzygać zbyt pospiesznie o prawach stron, lecz albo natychmiast wdrożyć rozprawę prawną, albo interesowanych

odesłać na drogę prawa i o ile to szczegółowe przepisy postanawiają, starać się o to, by aż do rozstrzygnienia sporu dano zabezpieczenie, lub by stan rzeczy nie został zmieniony;

8. w przypadku odrzucenia prośby, należy w postanowieniu wymienić powody, dla których żądaniu się odmawia, albo też udzielić potrzebnego pouczenia odnośnie poprawienia błędów podania lub przedłożonych dokumentów;
9. jeżeli sąd z urzędu obowiązany jest przyspieszyć zakończenie sprawy, należy stronom i ich prawnym zastępcom wyznaczyć stosowne czasokresy do wykonania danych im poleceń, a po ich bezskutecznym upływie zastosować ustawowe środki przymusu.

Sąd winien wprawdzie:

10. nie zaniedbywać żadnej ostrożności, potrzebnej do bezpieczeństwa swego i stron, ale też nie powinien wyrządzać stronom szkody przez wynajdywanie wątpliwości i trwożliwość lub przez odrzucanie podań dla braku nieistotnych formalności;
11. przy zawieraniu kontraktów*) należy baczyć na to, aby zamiar stron wyrażono jasno, aby nie dano miejsca nieporozumieniu odnośnie skutków prawnych umowy, aby przestrzegano formy koniecznej do jej ważności oraz aby zapobieżono wszelkim sporom przez zupełne i jasne ułożenie dokumentów.

*) Art. 142 prawa o notarjacie z 29. X. 1933 Nr. 84. Dz. U. R. P. poz. 609 postanawia:
„Z dniem wejścia w życie prawa niniejszego ustaje właściwość sądów do dokonywania czynności,

które może sporządzić notarjusz, a w szczególności ustaje prawo sądów do przyjmowania oświadczeń ostatniej woli."

Prawo o not. weszło w życie 1. stycznia 1934 (art. 150).

Por. art. 63, 81, 82, 94 i 137 prawa o notarjacie; art. 178 pkt. 2,358 § 1 oraz 600 kodeksu zobowiązań.

§ 3. W tych krajach (koronnych), w których wprowadzono ustawę notarjalną, może Sąd, jeżeli to jest korzystnem dla stron, upoważnić publicznie ustanowionych notarjuszy, w ich okręgach, jako komisarzy sądowych*, do przedsiębrania takich czynności w sprawach niespornych, które nie są zależne od poprzedniego roztrzygnienia sędziowskiego.

Czynności notarjuszów, jako komisarzy sądowych normują: rozdz. XIII ust. not. z 21 V. 1855 (Dz. u. p. austr. Nr. 94.) i rozp. Min. Spr. z 7. V. 1860 (Dz. u. p. austr. Nr. 120) utrzymane w mocy art. 137 prawa o notarjacie z r. 1933.

Por. Rozp. Min. Spr. z dnia 15. XI. 1935 o wynagrodzeniu notarjuszów Nr. 81, Dz. U. R. P. poz. 517 oraz Rozp. Min. Spr. z d. 15. XI. 1935 o ustaleniu ilości stanowisk notarjuszów i ich siedzib urzędowych — — Nr. 95, Dz. U. R. P. poz. 596.

Forma podań.

§ 4. W sądach grodzkich mogą strony wedle wyboru wnosić prośby pisemnie lub ustnie, jeśli szczegółowe przepisy nie postanawiają wyjątku. Do sądów okręgowych*) należy zasadniczo podania wnosić na piśmie. Tylko wśród okoliczności na wzgląd zasługujących należy uczynić wyjątek i prośby wniesione ustnie przyjąć do protokołu.

Prośby pisemne muszą być napisane w jednym z języków, używanych w sądzie a co do ogólnych wymogów formy muszą być ułożone według przepisów Kod. p. c. Z załączników nie spisanych w jednym z takich języków muszą być dołączone wierzytelne przekłady.

Por. pr. o ustroju sądów powsz. (jednolity tekst: obw. w Dz. U. R. P. z 1935 r. poz. 863) oraz art. 136 i n. Kpc.

Przybranie rzeczników.

§ 5. W sprawach niespornych w regule nikt nie jest obowiązany przybierać sobie adwokata, jednakże sądy mogą stronom, naprzykrzającym się kilkakrotnie błędnemi lub niedopuszczalnemi podaniami, polecić, aby, jeśli w siedzibie sądu znajdują się adwokaci, dały podania swoje ułożyć i podpisać adwokatowi.

Doręczenia załatwień.*)

§ 6. Postanowienia sądowe w sprawach niespornych mogą być doręczane także domownikom. Doręczenie samej stronie lub jej zastępcy, zaopatrzonemu w należyte pełnomocnictwo, można zarządzić tylko w tych przypadkach, gdzie je ustawa wyraźnie przepisuje lub gdzie sędzia spowodu dokumentów oryginalnych dołączonych do rozstrzygnięcia lub do załatwionego podania albo z innych powodów uzna za stosowne przedsięwziąć większą ostrożność.

Por. art. 143. i n. Kpc.

Obliczanie czasokresów

§ 7. Pod względem obliczania czasokresów obowiązują w sprawach niespornych przepisy Kod. post. cyw.* (Wydane w sprawach niespornych zarządzenia w dniach ferjalnych nie mogą być z tego powodu jako nieważne zaczepiane). Nagłe czynności obowiązany jest sąd przedsiębrać nawet w niedziele i święta.

Por. art. 180 i n. Kpc.

Moc dowodowa dokumentów.

§ 8. Dokumenty prywatne wystawione wprawdzie w Państwie lecz poza krajem (koronnym) w którym sąd ma swoją siedzibę muszą być dla uzyskania mocy dowodowej w sprawach niespornych sądownie* uwierzytelnione. Tam, gdzie zaprowadzona jest instytucja notarjuszy, uwierzytelnienie (może)* być przedsięwziętem (także) przez notarjusza publicznego. Pozostawia się uznaniu sędziego żądać uwierzytelnienia przy szczególnie ważnych dokumentach także wtenczas, jeżeli wystawione są wprawdzie w tym samym kraju lecz poza siedzibą sądu.

Co do mocy dowodowej dokumentów wystawionych za granicą stosowane być mają istniejące w tej mierze przepisy.

Por. art. 142 pr. o not., cyt. wyżej przy § 2 pkt. 11.

Środki prawne przeciw zarządzeniom sądowym.

§ 9. Kto uważa się za pokrzywdzonego zarządzeniem pierwszej instancji w przedmiocie sądownictwa niespornego, może wedle wyboru wnieść przed-

stawienie, wystosowane wprost do sędziego niższego, albo zażalenie (rekurs) lub też połączyć rekurs z przedstawieniem.

We wszystkich tych przypadkach może pierwsza instancja zmienić swoje poprzednie zarządzenie, o ile na jego podstawie trzecie osoby nie nabyły praw i przez to samo załatwić przedstawienie lub zażalenie.

Jeżeli nie uważa się za powołaną do tego lub jeśli spowodu praw trzecich osób zmianą nastąpić może tylko przez sędziego wyższego, winna przedłożyć wniesiony rekurs sądowi wyższemu, lub jeżeli wniesiono tylko przedstawienie, odesłać stronę do dawniejszego zarządzenia, a zarazem pouczyć ją o powodach tegoż zarządzenia, jeśli to dotąd się nie stało. Przeciw temu postanowieniu może strona zgłosić rekurs, który również należy wnieść do pierwszej instancji, a ta przedłoży go sądowi wyższemu.

§ 10. Stronom wolno jest w przedstawieniach i rekursach przytaczać nowe okoliczności i środki dowodowe, mogą też odpis rekursu, wniesionego do pierwszej instancji przedłożyć równocześnie drugiej instancji.

§ 11. Przedstawienia przeciw zarządzeniom wydanym w sprawach niespornych wnosić należy w przeciągu dni 14, licząc od dnia doręczenia, zaś rekursy albo w przeciągu tego samego czasokresu lub też jeśli wniesiono przedstawienie, w przeciągu czternastu dni od chwili doręczenia wydanego na nie postanowienia.

Pozostawia się jednak uznaniu sędziego uwzględniać przedstawienia i zażalenia także po upływie czasokresu w tych przypadkach, w których zarządzenie da się jeszcze zmienić bez niekorzyści trzeciej

osoby. Pierwsza instancja winna zatem przyjmować rekursy w sprawach niespornych także po upływie czasokresów i przedkładać je władzy wyższej.

§ 12. Zarządzenia w sprawach niespornych mogą być natychmiast wykonane, o ile ustawa niniejsza nie zawiera żadnych wyjątków (§§ 177, 191) lub też sędzia z szczególnych powodów nie uzna za potrzebne wyczekiwać czasokresu do rekursu.

Jednak po wniesionym już rekursie nie może pierwsza instancja, aż do jego załatwienia, zezwolić na wykonanie postanowienia i tylko w razie nagłego niebezpieczeństwa winna przedsiębrać kroki, potrzebne do zabezpieczenia uczestników.

§ 13. Przepisy, obowiązujące w postępowaniu spornem co do wydawania powodów rozstrzygnienia (i co do uprawnienia stron do podejmowania odpisów sprawozdania, przedłożonego wskutek rekursu,) mają zastosowanie także w postępowaniu w sprawach niespornych.

§ 14. Jeżeli sąd wyższy zmieni zarządzenie pierwszego sędziego, nie można wnosić przedstawienia do tej samej drugiej instancji, lecz tylko rekurs do Sądu Najwyższego. Również i ten rekurs należy wnieść w przeciągu dni czternastu do pierwszej instancji, a ta przedłoży go przez sąd wyższy do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Rekursy przeciw rozstrzygnieniu drugiej instancji o kosztach albo o należytościach biegłych są niedopuszczalne. Niedopuszczalne rekursy przeciw rozstrzygnieniom drugiej instancji ma sąd pierwszej instancji odrzucić.*

Ustęp drugi dodano austr. nowelą ulżeniową z 1. czerwca 1914 Nr. 118 Dz. u. p. (art. X).

Por. art. XXV pkt. 4. przepisów wpr. Kod. post. cyw.

§ 15. Sędzia pierwszej instancji może przeciw zarządzeniu wyższego sądu wnieść zażalenie, jeżeli na niego samego nałożono karę lub obowiązek wynagrodzenia szkody, lub jeżeli obawia się, by rozporządzenie sądu wyższego nie spowodowało niepowetowanej szkody osobom, niezdolnym zastępować się same. Tylko w tym ostatnim przypadku wolno mu odroczyć wygotowanie i doręczenie rozporządzenia, wydanego przez sądy wyższe, aż do roztrzygnięcia Sądu Najwyższego. Sędzia niższy nie jest jednak odpowiedzialnym za skutki rozporządzeń sądu wyższego, choćby nawet zaniechał wnieść rekurs.

Każdy rekurs pierwszej instancji winien być przedłożony wyższemu sądowi, przy dołączeniu aktów sprawy, a przez ten przedłożony Sądowi Najwyższemu.

§ 16. Jeżeli w sprawach niespornych sąd wyższy zatwierdził postanowienie sędziego niższego, można wnieść zażalenie do Sądu Najwyższego tylko w przypadku oczywistej sprzeczności uchwały, z ustawą lub z aktami albo zaszłej nieważności. Zażalenia swawolne należy karać wedle przepisów Kod. p. c.

Przywrócenie do pierwotnego stanu.

§ 17. Przepisy Kodeksu post. cyw. o przywróceniu do poprzedniego stanu spowodu uchybienia ubiegłego czasokresu lub audjencji mają zastosowanie także w sprawach niespornych, o ile z uchybieniem czasokresu lub audjencji połączony jest skutek prawny, który nie da się naprawić przez zażalenie do wyższego sędziego lub przez nowe podanie.

Por. art. 184 i n. Kpc.

Prawomocność zarządzeń sądowych.

§ 18. Przeciw zarządzeniom sądu w sprawach niespornych bez zastrzeżenia dalszego dochodzenia prawnego nie może być wszczęty spór sądowy. Kto skutkiem tego czuje się pokrzywdzonym, iż mu droga prawna nie została zastrzeżona, musi sięgnąć do wymienionych w § 9 środków prawnych.

Postanowienia powyższe nie mają jednak zastosowania w tych przypadkach, w których chodzi o prawa osób trzecich, które nie brały udziału w rozprawie lub jeżeli ustawa daje stronie własne prawo skargi.

Egzekucja.

§ 19. Przeciw stronom niestosującym się do wydanych im zarządzeń sądowych, należy bez dalszego prawnego postępowania stosować z urzędu odpowiednie środki przymusowe. Gdyby nagany, grzywny, lub kary aresztu nie odniosły skutku, należy wedle okoliczności na koszt opieszałych stron ustanowić kuratorów do ukończenia sprawy.

Opiekunowie i kuratorowie, którzy mimo przynaglenia nie wypełniają rozporządzeń sądowych, mogą być także pozbawieni swego urzędu i uznani za odpowiedzialnych za szkodę wyrządzoną osobie powierzonej ich opiece.

Na podstawie prawomocnych rozstrzygnięń wydanych w sprawach niespornych, można jednak także prowadzić egzekucję według przepisów Kod. post, cyw. Sąd może wedle okoliczności albo zarządzić egzekucję z urzędu albo ustanowić kuratora do podjęcia kroków egzekucyjnych.

Jeżeli jednak istnienie pretensji wskutek przepisu ustępu 7 § 2 jest spornem, zależy od uznania sądu wstrzymanie dalszych kroków egzekucyjnych, aż do ukończenia procesu cywilnego lub też dalsze ich prowadzenie aż do zabezpieczenia.

Por. art. XVIII przepisów wpr. pr. o sąd. post. egz., oraz art. 508 i n. Kpc.

DZIAŁ DRUGI.

O PERTRAKTACJI SPADKOWEJ.*

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Postanowienia ogólne.

Przypadki pertraktacji spadku.

§ 20. Do pertraktacji spadkowej mają władze sądowe przystępywać w przypadkach śmierci i w przypadkach prawomocnego uznania za zmarłego.

Por. art. XXV. przep. wpr. Kpc. i utrzymane przez ten art. w mocy przepisy austr. n. j. —
Por. ust. z 16. 2. 1883 Nr. 20 Dz. u. p. oraz z 31. III. 1918 Nr. 129 Dz. u. p. — o uznaniu za zmarłego.

Bliższe przepisy o właściwości sądu.

§ 21. Sąd, do którego wedle Kod. post. cyw. należy pertraktacja spadkowa po krajowcu winien nią objąć wszelki gdziekolwiek bądź znajdujący się ma-

jątek ruchomy tudzież znajdujące się w Państwie Polskiem dobra nieruchome zmarłego.

Por. art.XXV pkt. 2. przepisów wprow. Kpc., oraz art. 27—30 prawa pryw. międzydzielnicowego z dnia 2. sierpnia 1926 r. poz. 580 Dz. U. R. P.

§§ 22—25 dotyczące spadków po cudzoziemcach uchylono.

Por: art. XXV przepisów wpr. Kpc. (znowelizowany Rozp. Prez. Rzpltej. z dnia27. X. 1932 poz. 802. Nr. 93 Dz. U. R. P.); art. 28—35 prawa prywatnego międzynarodowego z 2. sierpnia 1926, poz. 581 Dz. U. R. P. oraz o Inośne traktaty międzynarodowe.

Szczególne pertraktacje co do (lenn,) powiernictw tudzież majątku obciążonego podstawieniem powierniczem.

§ 26. Jeżeli zmarły oprócz majątku wolnodziedzicznego posiadał także dobra powiernicze, (lenno) lub majątek obciążony podstawieniem powierniczem, wówczas muszą być przy pertraktacji różne masy spadkowe zupełnie oddzielone.

Uprawnienie instancji pertraktującej.

§ 27. Sąd, do którego należy pertraktacja spadkowa, uprawniony jest w przypadkach w ustawie wyrażonych (§§ 77, 78) ustanawiać do pertraktowania kuratorów wszystkim dziedzicom, legatarjuszom i innym osobom interesowanym, chociażby one co do swej osoby podlegały innemu sądownictwu. Instancja pertraktująca spadek, winna rozstrzygać we

wszystkich kwestjach powstałych przy pertraktowaniu spadku nawet wówczas, gdy jako dziedzice występują małoletni lub osoby pieczy poruczone, nie podlegające jej jurysdykcji. Jeśli jednak przy podziale spadku odnośnie objęcia w posiadanie dóbr nieruchomych lub w innych ważnych punktach ma się odstąpić, na podstawie szczegółowego układu, od postanowień ustawy lub spadkodawcy, lub jeżeli ma się zawrzeć ugodę o wątpliwe prawa, natenczas wymaganem jest do tego zatwierdzenie władzy opiekuńczej lub kuratelarnej.

Spółdziałanie sądów grodzkich przy wszystkich pertraktacjach spadkowych.

§ 28. Sporządzenie aktu zejścia i opieczętowanie spuścizny, otwarcie i ogłoszenie testamentu tudzież wszelkie konieczne i nieodwłoczne zarządzenia odnoszące się do majątku spadkowego należą do tego sądu grodzkiego w którego okręgu, zaszedł wypadek śmierci, w regule nawet i wówczas, gdy pertraktacja spadkowa według postanowień Kodeksu postępowania cyw., przeprowadzoną ma być przez inny sąd grodzki lub przez sąd okręg. albo też odstąpić się ją ma jakiejś zagranicznej władzy sądowej. (§ 23).*

W przypadkach, w których pertraktacja spadku należy do sądu okr., może on, po otrzymaniu wiadomości o wypadku śmierci, przedsięwziąć te czynności także przez własnych delegatów na wniosek stron, bądź też z ważnych powodów z urzędu.

Por. uw. do § 22.

Współdziałanie publicznych notarjuszów.

§ 29. W tych krajach (koronnych), w których istnieje instytucja notarjuszy, mogą notarjusze publiczni (§ 3) być nietylko przeznaczeni do sporządzenia aktu zejścia (§§ 36, 93) i inwentarza tudzież do przedsiębrania licytacyj, lecz nawet mogą, jeśli sąd przyjął oświadczenie się dziedziców, sporządzić wykazy spadkowe i działy spadku oraz przygotować i przedłożyć do zatwierdzenia sądowego wszelkie czynności wymagane do uzyskania przyznania spadku w taki sposób, aby sędzia mógł na podstawie takiego przedłożenia notarjusza natychmiast przystąpić do wydania dekretu dziedzictwa.

Por. uw. przy § 3 oraz prawo o notarjacie.

§ 30. Notarjusze publiczni winni są przy tych czynnościach przestrzegać przepisów istniejących dla delegatów sądowych.

Współdziałanie gmin i naczelników

§ 31. Jak dalece gminom i ich naczelnikom przysługuje współdziałanie w pertraktacjach spadku, postanowione jest w szczegółowych przepisach.

Nadzór nad ścisłem dopełnianiem pertraktacyj spadkowych.

§ 32. W sądach okr. należy odnośnie każdej pertraktacji spadkowej, prowadzić dziennik zdatny do uzyskania stałego przeglądu stanu pertraktacji tudzież zarządzeń, przedsięwziąć się mających.

§ 33. Jakie wykazy ma każdy sąd z końcem roku przedkładać sądowi wyższemu co do zawisłych pertraktacyj spadkowych postanawia regulamin sądowy.

ROZDZIAŁ DRUGI.

O akcie zejścia.

Doniesienie o wszystkich wypadkach śmierci.

§ 34. Sądy grodzkie mają starać się o to, aby wszelkie w ich okręgu zaszłe wypadki śmierci dostawały się do ich wiadomości. Na wsi winni naczelnicy gmin donieść natychmiast sądowi o każdym wypadku śmierci, który się wydarzył w ich gminie.

§ 35. Krewni i domownicy zmarłego jakoteż trzecie osoby mają bezwarunkowo powstrzymać się od samowładnego rozporządzenia majątkiem spadkowym.

Zarządzenie spisania aktu zejścia.

§ 36. Skoro sąd grodzki otrzyma wiadomość o wypadku śmierci, powinien zarządzić sporządzenie aktu zejścia, albo przez delegata sądowego lub przez notarjusza publicznego. W ważnych przypadkach można do tej czynności przeznaczyć także dwóch delegatów sądowych.

§ 37. Sąd grodzki może w granicach swojego okręgu udzielić notarjuszowi publicznemu także

ogólnego upoważnienia do spisu wszystkich wypadków śmierci zaszłych w pewnym obwodzie.

Zachowanie się przy tem.

§ 38. Delegat, któremu zlecono sporządzenie aktu zejścia powinien w tym celu możliwie szybko, a jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, natychmiast udać się do mieszkania zmarłego, tam za przybraniem dwóch domowników, a w braku tychże za przybraniem dwóch innych świadków przedsięwziąć zbadanie stosunków, mających wpływ na pertraktację spadku i w razie potrzeby spadek opieczętować.

§ 39. Przytem należy w szczególności zbadać:

1. Imię i nazwisko, stan lub zatrudnienie, wiek i wyznanie religijne zmarłego,
2. dzień i miejsce zaszłej śmierci, ostatnie stałe zamieszkanie spadkodawcy i wszystkie stosunki uzasadniające właściwość sądu,
3. imię i miejsce pobytu pozostałego małżonka oraz
4. imię, stan, wiek i miejsce pobytu dzieci pełnoletnich i małoletnich zmarłego.
5. Jeśli następstwo spadkowe lub opieka nad dziećmi zmarłego przypada na najbliższych krewnych, należy wybadać ich nazwiska, stan, wiek i miejsce pobytu, a jeżeli wczasie pierwszego dochodzenia wiadomym jest już dziedzic testamentowy, także jego miejsce zamieszkania.

Delegat sądowy winien:

6. tymczasowo w ogólności starać się wywiedzieć, czy spadek jest znaczniejszym, czy i jakie dobra nieruchome do niego należą i czy

zachodzi prawdopodobieństwo znaczniejszego długu, przewyższającego przypuszczalnie majątek,

7. jeśli sądowi nie są już znane rozporządzenia ostatniej woli spadkodawcy, winien jest jak najstaranniej dochodzić, czy nie istnieje rozporządzenie ostatniej woli, kontrakt dziedziczenia, darowizna na wypadek śmierci, albo umowy małżeńskie lub czy nie są złożone gdzieś w innem miejscu, w sądzie lub u notarjusza publicznego,
8. należy dowiedzieć się, jakie opieki lub kuratele sprawował zmarły, czy dla jego dzieci lub dziedziców zamianowano już może opiekunów lub kuratorów i kogo pozostała wdowa zamyśla zawnioskować na współopiekuna, następnie,
9. czy zmarły prowadził rachunek z pieniędzy urzędowych, czy pobierał co z publicznych kas tytułem płacy, pensji, fundacji lub alimentów, wreszcie:
10. czy w spadku nie znajdują się przedmioty, co do których według przepisów niżej podanych (§§ 90 i 91) należy zrobić szczegółowe doniesienie.

§ 40. Odnośnie przytoczonych punktów ma delegat sądowy przesłuchać domowników i przynależnych spadkodawcy tudzież inne osoby mające wiadomość o jego stosunkach.

W razie potrzeby należy otworzyć i przeglądnąć szafy i schowki spadkodawcy, w których może być przechowane rozporządzenie ostatniej woli lub inne papiery ważne dla pertraktacji spadkowej. Należy

przytem postępować zawsze z należytem poszanowaniem. Gdyby jednak delegatom czyniono w tym względzie przeszkody, wolno im użyć odpowiednich środków przymusowych, a jeśliby zwłoka groziła niebezpieczeństwem, nawet bez uprzedniego zezwolenia sądu.

§ 41. Jeżeli znaleziono otwarte rozporządzenie ostatniej woli, delegat sądowy ma je natychmiast ogłosić przez odczytanie w obecności dwóch świadków i innych obecnych przy tem osób. Opieczętowane rozporządzenia ostatniej woli należy oddać sądowi do otwarcia i ogłoszenia, jeżeli sam kierownik sądu nie sporządza aktu zejścia. Jedynie wówczas, gdyby treść przez ogłoszenie jej w sądzie nie mogła dość wcześnie stać się wiadomą, jest również delegat sądowy uprawniony, te dokumenty sam natychmiast otworzyć i ogłosić. Przy ogłoszeniu ostatniej woli winien on zawsze postępować wedle przepisu §§ 61 — 64.

§ 42. Jeżeli spadkodawca oświadczył swą ostatnią wolę ustnie, należy w akcie zejścia podać nazwisko, stan i miejsce zamieszkania świadków, jeżeli nie ma już pisemnego jej spisu, sporządzonego przez świadków, którzyby o tem udzielili wiadomości.

Przyłożenie pieczęci.

§ 43. Jeżeli wiadomi lub domniemani spadkobiercy zdolni są sami zarządzać swoim majątkiem, należy w regule masę spadkową, bez przyłożenia pieczęci sądowej pozostawić do przechowania tymże lub ich pełnomocnikom, zaopatrzonym w należyte pełnomocnictwo lub osobom przez spadkodawcę do tego wskazanym.

Jednakże i w tym przypadku należy baczyć na przepisane zabezpieczenie należytości spadkowych. Jeśli natomiast dziedzice nie są zdolni zarządzać swoim majątkiem, są nieobecni, lub zupełnie niewiadomi, jeśli zachodzi obawa, że długi przewyższają majątek, lub też inne okoliczności wymagają szczególnej ostrożności, musi być masa spadkowa natychmiast opieczętowana.

§ 44. Także, jeśli na prośbę wierzyciela spadku, legatarjusza lub dziedzica koniecznego, sąd dozwoli po myśli § 812 ust. cyw. na oddzielenie spadku od majątku dziedzica, musi nastąpić natychmiast opieczętowanie majątku spadkowego.

§ 45. Jeżeli zachodzi wypadek opieczętowania, delegat sądowy winien złożyć w sądzie gotówkę, złote i srebrne naczynia, kosztowności, listy zastawne i inne znajdujące się ważne dokumenty, inne zaś pisma należące do spadku,ruchomości i sprzęty winien, o ile to jest możliwem dla zabezpieczenia stron oraz potrzebne, zamknąć przezornie w jednym lub więcej pokojach albo w innem stosownem miejscu i przez przyłożenie pieczęci sądowej na drzwiach, schowkach lub szafach ze wszystkich stron tak zabezpieczyć, aby bez naruszenia pieczęci i widocznej przemocy niczego nie można było usunąć.

§ 46. Zarazem ma delegat sądowy powierzyć nadzór nad masą spadkową i prowadzenie gospodarstwa domowego tymczasowo aż do dalszego zarządzenia sądu któremuś z domowników spadkodawcy lub innej zdatnej osobie. Osobie tej zaliczy się z pieniędzy spadkowych kwoty potrzebne na opędzenie kosztów pogrzebowych i innych pilnych wydatków, jakoteż do prowadzenia gospodarstwa domowego

i odda się jej te ruchomości, które ze względu na właściwość nie mogą być zamknięte, podlegają zepsuciu lub są niezbędnie potrzebne do prowadzenia gospodarstwa albo przemysłu lub co do których nie należy się obawiać niebezpieczeństwa.

§ 47. Jeżeli przyszły opiekun lub kurator dziedziców jest już na pewno wiadomy, można wedle okoliczności wszystkie przedmioty spadkowe, nie mające być złożone w sądzie, pozostawić nieopieczętowane w jego przechowaniu.

§ 48. Zawsze jednak należy, wedle możności, spisać te ruchomości, które pozostały niezamknięte. Również należy natychmiast sporządzić spis pobranych przez delegata sądowego pieniędzy, kosztowności i dokumentów, a po zaopatrzeniu go jego podpisem oddać dziedzicom lub tej osobie, której powierza się troskę o spadek.

§ 49. Jeżeli tylko część dziedziców jest niezdolną do zarządu swym majątkiem, lub nieobecna, lub jeżeli te okoliczności zachodzą tylko co do zachowkowców lub legatarjuszy, może sąd zadowolić się sądowem złożeniem odpowiedniej części przedmiotów spadkowych, wystarczających na pokrycie tych pretensyj. Takie złożenie może jednak być zaniechane, jeżeli się znajduje realność spadkowa zdatna do zabezpieczenia.

Doniesienie o sporządzeniu aktu zejścia.

§ 50. O okolicznościach zbadanych przy sporządzaniu aktu zejścia po myśli § 39 o wydanych zarządzeniach a w szczególności o przedsięwziętem ewentualnie opieczętowaniu majątku i ogłoszeniu testamentu należy bezwłocznie donieść sądowi.

Doniesienia te, do których można użyć drukowanych formularzy sporządzonych według wzoru Nr. 1, mają być własnoręcznie podpisane przez delegata sądowego, przez dwóch obecnych świadków i przez te osoby, które objęły nadzór lub staranie nad spadkiem, które otrzymały zaliczki lub złożyły zobowiązujące oświadczenia.

Złożone w sądzie pieniądze, kosztowności i dokumenty, jeżeli nie są przedłożone zapomocą podania podpisanego przez świadków, należy wymienić w samem doniesieniu o wypadku śmierci albo w odrębnym wykazie lub protokole, zaopatrzonym podpisem świadków.

O wzmiankach w aktach zejścia osób zabitych przez nieprzyjaciela lub zmarłych spowodu okoliczności wojennych v. R. Rady O. P. z r. 1920 poz. 610 Dz. U.

§ 51. Doniesienie o akcie zejścia należy także wówczas przedłożyć, jeżeli zmarły był zupełnie ubogim. Sporządzenia aktu zejścia można zaniechać jedynie odnośnie małoletnich, którzy w czasie śmierci byli pod władzą ojcowską i nie posiadali żadnego majątku, jeżeli rodzice lub inne osoby interesowane nie żądają sporządzenia aktu zejścia.

§ 52. Jeśli spadek jest za mały, by co do niego wdrażać dalsze rozprawy sądowe należy o tem uczynić wzmiankę w akcie zejścia a zarazem nadmienić co potrzeba, jeżeli ktoś trzeci oświadcza gotowość przyjęcia całego spadku na rachunek swych wierzytelności lub na zaspokojenie długów i wydatków.

Szczególne zarządzenia:

a) odnośnie urzędowych pism, pieniędzy i kluczy kasowych.

§ 53. Jeżeli wiadomem jest lub przypuszczać należy, że zmarły miał w swojem mieszkaniu pisma urzędowe, pieniądze urzędowe lub klucze do kas publicznych, władza, której był członkiem lub podwładnym, ma natychmiast wysłać komisarza, który wraz z delegatem sądu uda się do mieszkania spadkodawcy i odbierze te przedmioty urzędowe. Jeżeli sąd nie może swoich czynności urzędowych odłożyć aż do przybycia komisarza albo jeżeli pisma urzędowe, pieniądze urzędowe lub klucze kasowe znajdują się w spadku osoby, u której się ich nie domyślano, delegat sądu, który ma się powstrzymać przytem od wszelkich nie przysługujących mu poszukiwań w pismach urzędowych, weźmie je w bezpieczne przechowanie i najrychlej odda właściwej władzy.

§ 54. Jeżeli spadkodawca był urzędnikiem tego samego sądu, który ma sporządzić akt zejścia, delegat sądu sam odbiera pisma, pieniądze i klucze, spisuje je i oddaje sądowi.

§ 55. Przepisów § 53 należy przestrzegać także w wypadkach śmierci osób wojskowych (po których pertraktację spadkową prowadzą sądy cywilne,)* jeżeli w spadku znajdują się przedmioty odnoszące się do służby wojskowej.

Także wszystkie ręcznie rysowane plany lub zarysy krajowych lub zagranicznych twierdz lub miejsc warownych, wszelkie ręcznie zdjęte okolice i plany bitw, wszelkie pisemne uwagi, wyciągi ręczne, szkice i pro-

jekty dotyczące służby wojskowej, należy przesłać Min. Spr. Wojskowych do osądzenia, co z tego ma się wydać dziedzicom.

b) Odnośnie pism, dotyczących duszpasterstwa.

§ 56. Pozostałe po duszpasterzach lub księżach dokumenty i książki, odnoszące się do ich czynności urzędowych jak metryki chrztu, ślubu i śmierci, protokoły o rzeczach kościelnych i duchownych czynnościach urzędowych, dokumenty, należące do kościoła lub parafji, następnie pisma prywatne, dotyczące spraw sumienia lub dyscyplinarnych należy już przy sporządzaniu aktu zejścia oddzielić od majątku spadkowego, wciągnąć do odrębnego wykazu i oddać za potwierdzeniem odbioru delegowanemu do ich odebrania komisarzowi duchownemu.

Komisarza tego należy albo przybrać już do pierwszych poszukiwań w mieszkaniu spadkodawcy lub też następnie uskutecznić jak najszybsze oddanie mu pism. Względem jego mianowania mają się sądy, w razie potrzeby, zwracać do konsystorza biskupiego zaś co do duszpasterzy chrześcijańskich niekatolickich, do ich duchownych zwierzchników lub stosownie do okoliczności do władzy politycznej.

Tam, gdzie prowadzone są metryki urodzin, ślubów i śmierci żydów (przez ich nauczycieli religji lub przez członków gminy) sąd winien zarządzić, co potrzeba, względem bezpiecznego przechowania i oddania tych metryk.

c) W wypadkach śmierci wyższego duchowieństwa.

§ 57. Szczegółowe przepisy stanowią, o ile w niektórych krajach (koronnych) przy spadkach członków wyższego duchowieństwa do sporządzenia aktu zejścia przybrani być mają także zastępcy Skarbu Państwa lub funduszów publicznych albo delegaci władz politycznych.

d) W wypadkach śmierci publicznych notarjuszów.

§ 58. Jeżeli w tych krajach (koronnych) w których zaprowadzoną jest instytucja notarjatu, umrze pełniący swój urząd notarjusz publiczny, należy stosownie do przepisu ustawy notarjalnej przybrać delegata archiwum notarjalnego (Izby notarjalnej) któremu mają być wydane wszystkie książki i akta tyczące się notarjatu wraz z pieczęcią notarjalną.*

Jeśli przybranie takie jest niemożliwe, delegat sądu winien postarać się tymczasem o bezpieczne przechowanie wymienionych przedmiotów.

Por. art. 112 i 113 prawa o notarjacie.

e) Odnośnie przedmiotów, mających się przesłać innym władzom.

§ 59. Jeżeli w spadku znajdują się przedmioty, które stosownie do przepisu §§ 87, 90 i 91 sąd musi przesłać innym władzom, winien je delegat sądowy zaraz przy sporządzeniu aktu zejścia odebrać i przedłożyć sądowi celem dalszego zarządzenia.

f) W wypadkach śmierci w szpitalach, zakładach kontumacyjnych i zaopatrzenia.

§ 60. Istniejących odrębnych przepisów o sporządzeniu aktu zejścia osób, które zmarły w publicznych zakładach zaopatrzenia, w szpitalach lub zakładach kontumacyjnych należy i nadal przestrzegać.

ROZDZIAŁ TRZECI.

O OGŁOSZENIU ROZPORZĄDZENIA OSTATNIEJ WOLI.

Ogłoszenie pisemnych rozporządzeń ostatniej woli.

§ 61. Pisemne testamenty i kodycyle muszą być natychmiast otworzone i ogłoszone, jeśli nie zachodzi żadna wątpliwość co do śmierci spadkodawcy, chociażby im brak było jakiegoś wymogu prawnego. Należy je oddać kierownikom tej władzy sądowej, do której należy sporządzenie aktu zejścia.

Jeżeli ogłoszenie nie nastąpiło już przy sporządzeniu aktu zejścia, ma je kierownik sądu bez naruszenia pieczęci w obecności dwóch świadków, z których jednym może być oddawca, otworzyć i świadkom odczytać lub przez urzędnika sądowego kazać odczytać.

Jeżeli spadkodawca pozostawił więcej testamentów, będą ogłoszone wszystkie nawet i takie, które wydają się jako zniesione lub zmienione.

§ 62. Ogłoszenie ostatniej woli odbywa się bez

udziału osób interesowanych. Wolno im jednak być obecnemi, chociaż nie były przyzwane.

§ 63. O ogłoszeniu ostatniej woli należy spisać protokół i wymienić w nim:

1. Ilość i datę znalezionych rozporządzeń ostatniej woli
2. przez kogo zostały oddane sądowi,
3. jacy świadkowie byli obecni przy otwarciu i ogłoszeniu,
4. czy dokumenty oddano otwarte, czy zapieczętowane,
5. gdyby przy otwarciu zauważono naruszenie pieczęci lub na samym dokumencie podskrobanie, poprawianie lub coś innego podejrzanego, należy również to zaznaczyć.

Protokół ma być podpisany przez sędziego i przybranych świadków.

§ 64. Na samem rozporządzeniu ostatniej woli należy zaznaczyć dzień ogłoszenia jak również ilość i datę innych jeszcze znajdujących się, chociażby nie równocześnie znalezionych testamentów i kodycyli a wzmiankę tę ma podpisać sędzia.

Jeżeli się znajdzie ostatnią wolę już po dokonaniu aktu zejścia należy po jej ogłoszeniu uwzględnić przepisy §§ 75, 76, 80 i 84.

Ogłoszenie ustnych rozporządzeń.

§ 65. Jeśli sąd się dowie, że spadkodawca swoją ostatnią wolę oświadczył ustnie i jeżeli istnieje na to sporządzone należycie i przez wszystkich świadków własnoręcznie podpisane pismo, należy z ogłoszeniem jego postąpić podobnie, jak przy testamen-

cie pisemnym. Poza tym wypadkiem ma sąd z urzędu zawezwać wszystkich świadków, przesłuchać każdego z osobna na razie bez zaprzysiężenia (§ 123) co do jego nazwiska i stanu, jego wieku, następnie co do treści rozporządzenia ostatniej woli i okoliczności, od których zależy jego ważność, jakoteż co do czasu i miejsca złożonego przez spadkodawcę oświadczenia i spisany na to protokół ogłosić.

§ 66. Jeżeli jednak jedna ze stron żąda, aby świadków przybranych do ustnego rozporządzenia ostatniej woli, stosownie do § 586 ust. cyw. przesłuchano pod przysięgą, winien sędzia bez uprzedniego postępowania prawnego wezwać proszącego, świadków i jeżeli zwłoka nie grozi niebezpieczeństwem, także inne strony, które już zgłosiły swoje prawa do spadku, świadków zaprzysiąc, a następnie według przepisów Kod. p. c. każdego z nich w nieobecności innych przesłuchać protokolarnie na ogólne pytania, następnie co do zdziałanej ostatniej woli i co do okoliczności wyżej (§ 65) wymienionych. W razie potrzeby może być przytem świadkom odczytane pismo przez nich sporządzone o ostatniej woli. Wolno też stronom przyzwanym, przed audjencją lub też na niej zawnioskować pytania, które sędzia, jeśli się okażą stosownemi, winien uwzględnić przy przesłuchaniu świadków.

Co do przesłuchania świadków, którzy podlegają innemu sądowi, ma władza pertraktująca zawezwać tenże sąd. Jeżeli nie wniesiono prośby o zaprzysiężenie świadków, jednak z treści ich zeznań okazuje się, że interesowanemi są osoby, nad których prawami z urzędu czuwać należy, sąd winien, jeżeli zwłoka zagraża niebezpieczeństwem, a zastępca

wspomnianych osób nie może dość wcześnie wystąpić, ustanowić dla nich kuratora z poleceniem, aby w imieniu interesowanych osób zażądał zaprzysiężenia świadków.

§ 67. Dokonane w ten sposób zaprzysiężone potwierdzenie ustnego rozporządzenia ostatniej woli ma moc dowodową nietylko wobec tych, którzy o to prosili lub pozatem wezwani byli do przesłuchania, lecz także wobec wszystkich osób, biorących udział w spadku. Wolno jednak każdej stronie zaczepić w drodze postępowania prawnego ważność złożonego świadectwa lub rozporządzenia zapomocą dowodu co do zachodzących wad lub okoliczności przeciwnych, które nie wyszły na jaw przy przesłuchaniu świadków.

Przechowanie dokumentów.

§ 68. Oryginały dokumentów, spisanych odnośnie rozporządzeń ostatniej woli, winny być ściśle przechowane w registraturze w sposób, przepisany w (instrukcji) sądowej. Na żądanie należy je urzędnikom sądowym i stronom, którym na tem zależy, okazać w registraturze lub w pokoju sądowym przez urzędnika sądowego.

Z każdego takiego dokumentu należy zaraz po ogłoszeniu sporządzić odpis wierzytelny i dołączyć do aktów spadkowych.

Umowy dziedziczenia.

§ 69. Przepisy §§ 61, 64 i 68 mają zastosowanie także do kontraktów dziedziczenia między małżonkami.*

Por. §§ 1249—1254 k. c. a.

Ogłoszenie testamentów, zdziałanych przed notarjuszem.

§ 70. Jak się ma zachować sąd przy ogłoszeniu testamentu, zdziałanego przed notarjuszem publicznym i gdzie należy przechować oryginał tegoż, postanowionem jest w ustawie notarjalnej.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

O zarządzeniach sądu, odnośnie aktów zejścia i rozporządzenia ostatniej woli.

§ 71. Sąd grodzki winien po uprzedniem zbadaniu, a w razie potrzeby po zarządzonem uzupełnieniu aktu zejścia załatwić go sam, jeżeli jest zarazem władzą pertraktującą, według następujących przepisów, w przeciwnym zaś razie przesłać do załatwienia władzom, właściwym dla pertraktacji. Władze, pertraktujące winny w szczególności natychmiast postanowić, czy i jakie kroki należy jeszcze przedsięwziąć, celem zabezpieczenia i zarządu spadku i jakie zarządzić zawiadomienia.

Zarządzenia:

a) przy braku majątku.

§ 72. Jeżeli się okaże z aktu zejścia, że zmarły nie pozostawił żadnego majątku, wówczas władza pertraktująca załatwi doniesienie o akcie zejścia w ten sposób, iż dla braku majątku nie wdraża się pertraktacji spadkowej.

b) przy przeważających długach.

§ 73. Jeżeli spadek jest nieznaczny i z okoliczności przypuszczać należy, że tylko najpilniejsze długi mogą być uiszczone, sąd winien przesłuchać strony co do właściwości i wartości spadku, następnie co do kosztów choroby i pogrzebu i innych wierzytelności, mających szczególne pierwszeństwo i wyczerpany przez to majątek oddać wierzycielom w miejsce zapłaty. W postanowieniu, którem pertraktacja w taki sposób załatwioną zostaje, należy jednak dokładnie zapodać poszczególne roszczenia wierzycieli, na których zaspokojenie następuje przekazanie w miejsce zapłaty.

§ 74. W jakich wypadkach z powodu długów, przewyższających spadek, przystąpić należy do otwarcia konkursu, postanawia prawo upadłościowe.*)

Por. Rozp. Prez. Rzpltej. z 24 X. 1934 Nr. 93. Dz. U. R. P. poz. 834. zm. 1935 r. poz. 129 (prawo upadłościowe).

c) zawiadomienie dziedziców.

§ 75. Oprócz wypadków wyżej wymienionych (§§ 72 do 74) winien sąd zawiadomić dziedziców domniemanych o przypadłym spadku w sposób przepisany w §§ 115 i 116 z wezwaniem, by wnieśli oświadczenie do spadku, ażeby rozprawa spadkowa mogła być przeprowadzoną.

Za dziedziców domniemanych należy wedle tego, czy ma miejsce dziedziczenie z ustawy, czy testamen-

towe lub z umowy, uważać tych, którzy są powołani do jednego lub drugiego.

§ 76. Jeżeli dziedzice są pełnoletni i uprawnieni sami zarządzać swoim majątkiem, należy ich samych wezwać, aby wnieśli oświadczenie do spadku.

O spadkach, przypadłych małoletnim lub osobom, pieczy poruczonym, należy zawiadomić ich opiekunów lub kuratorów z poleceniem, aby wnieśli oświadczenie do spadku. Jeśliby opiekunowie lub kuratorowie nie byli dla nich ustanowieni, należy postarać się o ich ustanowienie według ustawy.

Jeżeli małoletni lub pieczy poruczeni podlegają innemu sądownictwu, instancja spadek pertraktująca, winna właściwy ich sąd zawiadomić o spadku, w celu złożenia oświadczenia do spadku i udzielić potrzebnego wyjaśnienia o treści rozporządzenia ostatniej woli, jeżeli ono istnieje.

§ 77. Władza pertraktująca ma z urzędu ustanowić kuratorów do pertraktacji spadku.

1. dla dziedziców małoletnich lub pieczy poruczonych, których zastępcom prawnym wzbronionem jest występować przy pertraktacji spadku z tego powodu, że albo ich własny interes pozostaje w sprzeczności z interesem ich pupilów, albo też interesy pupilów, przez nich zastępywanych, są ze sobą sprzeczne (§§ 271 i 272 ust. cyw.).

2. dla domniemanych dziedziców lub spółdziedziców, których miejsce pobytu jest niewiadome lub tak oddalone, iż sami w należytym czasie praw swych zastąpić nie są w możności.

3. dla potomstwa, jeszcze nieurodzonego, powołanego bezpośrednio do dziedziczenia na podstawie powiernictw familijnych lub podstawień powier-

niczych lub też na mocy rozporządzenia ostatniej woli.

4. dla tych fundacyj lub zakładów publicznych, dla których nie ustanowiono jeszcze zastępcy Skarbu Państwa i do czasu, aż władza pod tym względem coś zarządzi.

§ 78. Do zarządu spadkami, których dziedzice są zupełnie nieznani, lub odnośnie których dziedzice, jakkolwiek są znani, nie skorzystali wogóle ze swego prawa dziedziczenia, pomimo zawiadomienia ich, należy ustanowić kuratora, o czem bliżej postanawiają §§ 128 i 129.

§ 79. Oprócz wypadków wymienionych i innych, określonych w ustawie (§§ 690, 811, 812 ust. cyw.), nie może sąd narzucać kuratorów, ani dziedzicom pełnoletnim, ani opiekunom małoletnich wbrew ich woli.

Urząd kuratora, ustanowionego dla nieobecnych, niewiadomych lub niepewnych dziedziców ustaje, skoro dziedzic stał się wiadomym i albo sam przed sądem staje, albo też ustanawia w tym celu pełnomocnika.

d) Zawiadomienie wykonawcy testamentu.

§ 80. Jeśli w ostatniej woli ustanowiono wykonawcę testamentu, sąd winien go o tem zarządzeniu spadkodawcy zawiadomić. W wypadkach, wyżej wymienionych (§§ 77 — 79) można mu równocześnie powierzyć kuratelę, jeśli jest zdolnym i gotów do jej objęcia.

e) Zarządzenia odnośnie inwentarza.

§ 81. Jeżeli już z aktu zejścia okazuje się, że musi być sporządzony inwentarz lub wygotowane edyktalne wezwanie dziedziców (§§ 92, 128, 131) należy zaraz przy załatwieniu aktu zejścia zarządzić w tej mierze, co potrzeba.

f) Zawiadomienie władzy celem wymiaru należytości.

§ 82. O każdym akcie zejścia i jego załatwieniu zawiadomić należy, stosownie do obowiązującej ustawy o należytościach, urząd, powołany do wymiaru należytości od spadków.

Doniesienie szczegółowe:

g) odnośnie zapisów na rzecz małoletnich lub pieczy poruczonych.

§ 83. O zapisach, przypadłych małoletnim lub pieczy poruczonym należy z urzędu zawiadomić ich opiekunów lub kuratorów w sposób w § 76 oznaczony.

h) odnośnie spadków i zapisów pobożnych.

§ 84. O spadkach i znacznych zapisach, przypadłych kasom państwowym lub zakładom publicznym, gminie, kościołowi, szkole, ubogim lub jakiejś fundacji pobożnej, czy to z ustawy, czy z testamentu, winien sąd natychmiast zawiadomić wojewodę. Tam też należy przy końcu każdego półrocza prze-

słać opis wszelkich mniejszych zapisów wspomnianego rodzaju.

i) w wypadkach śmierci urzędników, obowiązanych do składania rachunków.

§ 85: O wypadkach śmierci tych urzędników lub sług, o których wiadomo, lub tylko nawet przypuszczać należy, iż mieli złożyć rachunek z pieniędzy urzędowych, winien sąd zawiadomić tę władzę, której urzędnik podlegał, a jeśliby ona nie była znaną, wojewodę. O śmierci kolektanta loteryjnego zawiadomić należy Dyrekcję loterji.

O śmierci urzędnika publicznego, który nie miał do rozliczania pieniędzy urzędowych, należy donieść władzy, której podlegał tylko wtedy, jeżeli nie znajduje się ona w tem samem miejscu, w którem wypadek śmierci nastąpił.

Por. ust. o Polskiej Państwowej Loterji Klasowej z r. 1920 poz. 180 zm. 1934 poz. 270.

k) w wypadkach śmierci osób wojskowych.

§ 86. uchylony, bo w myśl § 9 ust. z 20. V. 1869 należy pertraktacja spadkowa po wojskowych do sądów cywilnych.*)

Por. ust. z dnia 17. III. 1933 Nr. 31 Dz. U. R. P. poz. 262 o roporządzeniach ostatniej woli osób wojskowych.

l) o wypadkach śmierci osób, podejmujących pobory z kas publicznych;

§ 87. O śmierci wszystkich osób, które z kas publicznych albo z fundacyj lub z funduszów ubogich, pozostających pod nadzorem publicznym, pobierały z jakiegobądź tytułu pensje, prowizje, płace przeniesionych w stan spoczynku, pieniądze na utrzymanie, pobory fundacyjne, prebendy, beneficja, gratyfikacje lub podobne płace bieżące, należy przy dołączeniu arkusza płatniczego lub innego znajdującego się dokumentu przekazującego lub gdyby takiego nie znaleziono, przy dokładnem zapodaniu nazwiska i stanu zmarłego, rodzaju i kwoty pobieranego dochodu, zawiadomić bezpośrednio tę władzę, której odnośna kasa, fundacja lub fundusz podlegają.

m) O wypadkach śmierci lenników książęcych;

§ 88. bezprzedmiotowy, wobec zniesienia lenn.

n) o wypadkach śmierci adwokatów i notarjuszów.

§ 89. Jeżeli umrze adwokat albo notarjusz publiczny, należy o wypadku śmierci zawiadomić w pierwszym przypadku Izbę adwokatów (Radę adwokacką), w drugim Izbę notarjalną,

o) o wypadkach śmierci osób, które posiadały odznaczenia;

§ 90, Ordery, krzyże honorowe, medale i podobne odznaki muszą być zwrócone, jeżeli stosownie do istniejących w tej mierze przepisów nie mają pozo-

stać przy dziedzicach lub członkach rodziny zmarłego albo nie były prywatną własnością spadkodawcy. Ordery zagraniczne należy odesłać wprost do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, zaś krajowe odznaki orderowe do kancelarji orderowej. Inne odznaczenia krajowe należy, jeżeli są wojskowe, przesłać do dalszego zarządzenia krajowej władzy wojskowej, zresztą temu województwu, gdzie zaszedł wypadek śmierci.

p) o wypadkach śmierci inwalidów (patentalnych), urlopowanych żołnierzy i domokrążców.

§ 91. Jeżeli umrze inwalida (patentalny), urlopowany żołnierz lub domokrążca, należy patent lub kartę urlopową przesłać najbliższemu dowództwu wojskowemu, zaś paszport domokrążcy uczynić niezdatnym do użytku.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

O inwentarzu i o zeznaniu majątku w miejsce zaprzysiężenia.

1. Inwentarz.

Wypadki sporządzenia.

§ 92. Inwentarz spadku należy sporządzić, jeżeli wniesiono warunkowe oświadczenie się do spadku, jeżeli osoba uprawniona do tego na podstawie ustawy cywilnej zażąda jego sporządzenia, lub jeżeli żąda się

odłączenia spadku od majątku dziedzica (§§ 802, 804, 812 ust. cyw.).

Sędzia ma z urzędu sporządzić inwentarz, jeżeli:

1. dziedzic lub jego miejsce pobytu jest niewiadome, gdy pozostaje pod opieką lub kuratelą, albo gdy do pertraktacji spadkowej ustanawia się dla niego kuratora, albo gdy choćby co do jednego z więcej spółdziedziców zachodzą tego rodzaju stosunki;

2. jeżeli spadek lub część spadku przypada ubogim, fundacji, gminie, kościołowi, publicznemu zakładowi lub Państwu;

3. jeżeli spadkodawca nałożył na dziedzica obowiązek pozostawienia spadku lub stosunkowej jego części trzeciej osobie. Wreszcie należy

4. spisać osobny inwentarz co do powiernictw (i lenn), ilekroć one przechodzą z jednego dziedzica na drugiego, bez względu na stosunki, zachodzące co do wolnodziedzicznego majątku spadkodawcy.

Ustanowienie delegatów sądowych do tego.

§ 93. Do spisania inwentarza ma sąd wyznaczyć jednego, a w szczególnie ważnych wypadkach dwóch delegatów albo zlecić je notarjuszowi publicznemu (§ 29). Sądy okr. powinny poza miejscem swej siedziby ile możności unikać delegowania własnych urzędników i używać pomocy sądów grodzkich lub znajdującego się w pobliżu notarjusza swego okręgu.

§ 94. Jeżeli majątek znajduje się poza okręgiem instancji pertraktującej lub podlega innej instancji rzeczowej, winna władza pertraktująca zwrócić się do właściwego sądu, aby polecił spisanie inwentarza

przez swoich delegatów lub ustanowił do tego notarjusza.

Zawezwanie stron i biegłych.

§ 95. Do spisania inwentarza ma komisarz inwentarżowy oprócz potrzebnych biegłych przybrać zawsze dwóch domowników spadkodawcy lub innych, wiarygodnych mężów, jako świadków. Z urzędu mają być wezwani znani dziedzice obecni w miejscu spisywania inwentarza lub znajdujący się tak blisko, że bezzwłocznie mogą być przyzwani, ustanowiony ewentualnie kurator spadku, wykonawca testamentu, jeżeli jest ustanowiony i ci wierzyciele, którym dozwolono na oddzielenie spadku od majątku dzedzica.

W wypadkach, tyczących się (lenn) powiernictw i substytucyj, należy prócz bezpośredniego następcy przyzwać obecnych przyszłych najbliższych dziedziców, kuratorów powiernictw lub substytucyj i domniemanych spadkobierców wolnodziedzicznego majątku spadkodawcy lub też ich prawnych zastępców.

Gdyby wezwani nie jawili się w przepisanej godzinie, może być inwentarz spisany także w ich nieobecności. Komisarz inwentarżowy ma się jednak poprzednio przekonać, czy wezwania zostały należycie doręczone i zaznaczyć to w inwentarzu.

Sporządzanie tegoż przy akcie zejścia.

§ 96. Przy mniej znacznych spadkach należy sporządzić inwentarz natychmiast przy akcie zejścia

i przedłożyć go sądowi, jeżeli ma być sporządzony z urzędu albo jeden z dziedziców o to wnosi.

Cel inwentarza.

§ 97. Inwentarz musi zawierać dokładny i zupełny spis całego ruchomego i nieruchomego majątku, w którego posiadaniu znajdował się spadkodawca w chwili śmierci i jasno wykazywać ówczesną jego wartość i kwotę. Pojedyńcze części składowe majątku należy ułożyć wedle rubryk, a przy końcu inwentarza powtórzyć i zliczyć sumy ogólne wszystkich rubryk.

Zaznaczyć też należy, w jakim czasie i w czyjej obecności inwentarz sporządzono.

Zachowanie się delegatów sądowych przy sporządzaniu.

§ 98. Delegaci sądowi powinni sobie stworzyć jasny pogląd na stan majątkowy przez zbadanie pism spadkowych i znalezionych dokumentów, przez własne obejrzenie dóbr i ruchomości, przesłuchanie spadkobierców, krewnych i domowników, użycie ksiąg i aktów sądowych, tudzież za pomocą innych stosownych środków.

Mają oni wedle możności przyspieszyć ukończenie i przedłożenie inwentarza, pod surową odpowiedzialnością wstrzymać się od wszelkiego, samowolnego zarządzania przedmiotami należącemi do spadku i najmniejszej rzeczy z tego nie nabyć nawet nie przez kupno.

Wciągnięcie papierów wartościowych;

§ 99. Papiery wartościowe, należące do spadku mają być dokładnie wymienione według gatunku, liczby, dnia wystawienia i stopy procentowej. Zarazem należy podać kwotę odsetek, zalegających aż do dnia śmierci. Papiery tego rodzaju należy wymienić w inwentarzu na razie wedle ich wartości imiennej, oznaczenie zaś ich prawdziwej wartości pozostawić do rozprawy.

innych wierzytelności;

§ 100. Przy innych wierzytelnościach spadkodawcy należy podać nazwisko dłużnika, dzień wystawienia skryptu dłużnego i należących do tego dokumentów, stopę procentową, kwotę długu głównego i odsetek, zapadłych po dzień śmierci oraz nadmienić, czy i jak kapitał jest zabezpieczony. Jeżeli dla jakiejś pozycji niema dokumentów, musi się zamieścić w inwentarzu, na czem polega wymienienie tej wierzytelności.

Dokumenty, rachunki i pisma, które mogą być ważne dla stron, udział biorących, lecz nie odnoszą się do pojedyńczych pozycyj długu, należy w krótkości zapodać przy końcu inwentarza.

ruchomości;

§ 101. Ruchomości należy wymienić albo wedle gatunku, ilości, miary i wagi albo pojedyńczo opisać. Wartość ich oznaczyć należy przez ocenienie sądowe.

Większe zasoby lub zbiory rzeczy tego samego

rodzaju można wciągnąć do osobnych spisów, a te dołączyć do inwentarza.

dóbr nieruchomych;

§ 102. Wartość dóbr nieruchomych, o ile ona powinna być oznaczoną dla wymiaru należytości, ma być wyśledzoną wedle przepisów utawy należytościowej i wciągnięta do inwentarza.

Ze względu na prawa stron, ocenienie sądowe dla celów pertraktacji wtedy tylko ma być uskutecznionem, jeżeli tego zażąda któryś z dziedziców, lub gdyby sąd zarządził je wyraźnie celem obliczenia zachowku lub z innych szczególnych powodów. Oprócz tego wypadku może być wartość dóbr zapodaną w inwentarzu na podstawie ostatniego ocenienia, przedtem przedsięwziętego lub według kontraktu przy ostatniej zmianie posiadania lub w końcu według rejestrów podatkowych.

Dokumenty, wykazujące wartość rzeczy nieruchomej, należy załączyć w oryginale lub wierzytelnym odpisie do inwentarza lub je w nim przynajmniej dokładnie przytoczyć.

§ 103. Do ocenienia dóbr nieruchomych, większych zbiorów książek, dzieł sztuki lub osobliwości oraz innych ruchomości, szczególnej wartości, użyć należy dwóch biegłych zaprzysiężonych. Inne ruchomości mogą być ocenione przez jednego zaprzysiężonego biegłego, o ile ktoś z interesowanych nie zażąda przybrania drugiego biegłego, w którym to wypadku ma on za to ponieść koszta. Zaprzysiężeni biegli mają podać dokładnie i sumiennie zwyczajną

wartość dóbr i ruchomości, wedle czasu śmierci spadkodawcy.

rzeczy rzekomo cudzych lub znajdujących się w posiadaniu trzecich osób.

§ 104. Rzeczy rzekomo cudze, które były w posiadaniu spadkodawcy, należy wciągnąć do inwentarza, jednakże, jeżeli prawa własności osób trzecich wydają się niewątpliwemi, nie należy zapodawać ich wartości i przy obliczaniu majątku doliczać.

Zawsze przytem należy zaznaczyć, kto i z jakiego tytułu rości sobie prawo do tych rzeczy.

Także rzeczy, należące do spadkodawcy, lecz znajdujące się w rękach osób trzecich, należy wpisać do inwentarza i przytem wymienić powód, dla którego one znajdują się u trzeciego.

Stan bierny.

§ 105. Jeżeli kwotę i właściwość długów spadkowych można zbadać bez rozwlekłych rozpraw i wielkiej straty czasu, należy je także podać w inwentarzu i obliczyć zaległości w odsetkach, w zaległych podatkach i innych bieżących wypłatach aż do dnia śmierci spadkodawcy. Przytem musi się dokładnie zaznaczyć, na czem opierają się zapodania o każdej pojedynczej pozycji długu.

Szczególnie wówczas należy przy sporządzaniu inwentarza badać stan bierny z najmożliwszą dokładnością, jeżeli inwentaryzacja odbywa się już przy sporządzaniu aktu zejścia (§ 96), ażeby przez

to umożliwić sądowi zakończenie pertraktacji sądowej bez dalszych dochodzeń.

Przy końcu inwentarza należy obliczyć ogólną sumę długów i czysty majątek, pozostały po ich odciągnięciu.

Inwentarz majątku handlowego, fabrycznego i przemysłowego.

§ 106. Jeżeli się znajdują księgi handlowe, fabryczne lub przemysłowe, należy o ich jakości nadmienić w inwentarzu; następnie należy księgi te w razie potrzeby za przybraniem zaprzysiężonych biegłych zamknąć z dniem śmierci, a wynikający z tego stan majątku zapodać w inwentarzu.

Jeżeli spadkodawca brał udział w handlu, przedsiębiorstwie fabrycznem lub przemysłowem tylko jako spólnik, należy przedłożyć zamknięcie rachunkowe odnośnie jego udziału i wedle okoliczności zarządzić zbadanie przez zaprzysiężonych biegłych.

Akcje wystawione na udział w spółkach akcyjnych należy wymienić między papierami wartościowemi. (§ 99).

Inwentarz po posładaczach prebend duchownych.

§ 107. Jeśli spadkodawca posiadał prebendę duchowną, należy do spisania inwentarza, stosownie do wydanych w tej mierze szczególnych przepisów, przybrać komisarza duchownego lub innego delegata zarządu państwowego, oddzielić majątek prebendy od własnego majątku zmarłego i każdy z nich wciągnąć do osobnego inwentarza. Przytem musi

być przy pomocy dokumentów fundacyjnych i inwentarza prebendy obliczona, a w razie potrzeby przez biegłych ustalona kwota, jakiej prebenda ma żądać od spadku lub temu zwrócić. Patrona należy także naprzód zawiadomić o sporządzeniu inwentarza i pozwolić mu na własny koszt być przy tem obecnym.

O ile w niektórych krajach (koronnych) należy do spisania inwentarza spadku po członku wyższego duchowieństwa katolickiego przybrać zastępcę Skarbu Państwa i delegata władz politycznych, postanawiają o tem istniejące tamże osobne przepisy.

Inwentarz dóbr (lennych) lub powierniczych.

§ 108. Jeżeli spadkodawca był użytkowcą dóbr powierniczych, wówczas należy w inwentarzu powiernictwa nietylko spisać majątek rzeczywiście znaleziony, lecz także nadmienić, czy wszystkie dobra i ruchomości, należące, według rozporządzenia ostatniej woli założyciela powiernictwa i dawniejszych inwentarzy, do tegoż powiernictwa, istnieją lub ile z nich niedostaje.

Jeżeli na dobrach powierniczych znajdują się owoce i inne ruchomości, należące do majątku wolnodziedzicznego, należy je spisać w osobnym inwentarzu.

(Te same przepisy mają także zastosowanie do lenn).

Podpisanie i przedłożenie inwentarza.

§ 109. Inwentarz ma być podpisany przez delegatów sądowych, przez biegłych, świadków i przez strony interesowane przy spisaniu obecne i wraz ze wszystkimi załącznikami przedłożony sądowi, który po poprzedniem zbadaniu ma go przechować i każdemu na żądanie udzielić jego odpisu.

Zestawienie częściowych inwentarzy w jeden główny inwentarz.

§ 110. Jeżeli wolno dziedziczny majątek spadkodawcy zinwentaryzowany został w kilku oddziałach, musi władza pertraktująca wszystkie te częściowe inwentarze ściągnąć sumarycznie w jeden inwentarz obejmujący cały majątek spadkowy.

Formularz Nr. II. zawiera wzór inwentarza spadkowego.

Koszta spisania inwentarza.

§ 111. Koszta sporządzenia inwentarza ma zasadniczo ponosić masa spadkowa.

Koszta sporządzenia inwentarza powiernictw, (lenn) i spadków, powierniczo podstawionych, ciążą na tym, na kogo przechodzi używanie tych dóbr po spadkodawcy.

§ 112. Komisarzowi inwentarzowemu nie wolno zaraz przy spisaniu inwentarza i bez postanowienia sądowego wypłacać należytości, przypadających biegłym. Jest on raczej obowiązanym zapisać wynagrodzenie, jakiego żądają biegli, z dokładnem za-

podaniem ilości dni lub godzin, zużytych przy sporządzeniu inwentarza wraz z możliwemi uwagami stron, wyszczególnić jemu samemu ewentualnie należące się koszta podróży i djety i zasięgnąć w tej sprawie postanowienia sądu,

§ 113. W uchwale co do przełożonego inwentarza winien sąd postanowić także co do kosztów i zarządzić ich ściągnięcie i wypłatę.

Przy oznaczeniu wynagrodzenia, należnego biegłym, należy mieć należyty wzgląd tak na ich trud, wiadomości i konieczną stratę czasu, jakoteż na stan majątku spadkowego i stosunki stron.

Przy spadkach nieznacznych nie mogą biegli domagać się żadnego wynagrodzenia, jeżeli zarazem dziedzic znajduje się w stanie ubóstwa.

Zeznanie majątku w miejsce zaprzysiężenia.

§ 114. W razie bezwarunkowego oświadczenia się do spadku winien dziedzic opisać majątek spadkowy według wszystkich jego części składowych, podobnie jak w inwentarzu i prawdziwość zapodań albo sam albo też przez pełnomocnika, zaopatrzonego do tego szczególowem pełnomocnictwem własnoręcznym podpisem zamiast przysięgi potwierdzić.

To zeznanie majątku służyć ma zamiast inwentarza za podstawę pertraktacji spadku.

W jaki sposób wartość przedmiotów wykazanych w zeznaniu majątku ma być oznaczoną w celu wymiaru należytości, zawartem jest w ustawach należytościowych.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

O oświadczeniu się do spadku.

Wezwanie do oświadczenia się do spadku.

§ 115. W sądach okr. należy z reguły (§ 4) wnosić oświadczenie się co do spadku pisemnie, dlatego winien sąd dziedzicowi lub tegoż prawnemu zastępcy wyznaczyć stosowny czasokres do wniesienia oświadczenia.

§ 116. Sądy grodzkie winny w regule wezwać dziedziców lub ich zastępców na audjencję celem złożenia oświadczenia się do spadku i polecić im w wezwaniu, aby przynieśli ze sobą dokumenty ewentualnie potrzebne do wykazania swego prawa dziedziczenia. Na audjencji należy od każdego z nich zażądać oświadczenia się, czy i w jaki sposób chce spadek objąć lub się go zrzec. Tych z pomiędzy nich, którzy nie mają biegłego w prawie rzecznika, winien sąd pouczyć o prawnych skutkach warunkowego i bezwarunkowego oświadczenia i o zwołaniu wierzycieli spadku a następnie przyjąć do protokołu ich oznajmienia lub oświadczenia do spadku.

Gdzie to jest możliwem, winien urzędnik sądowy lub notarjusz publiczny zastępujący jego miejsce zaraz przy akcie zejścia przyjąć oświadczenie się do spadku.

§ 117. Wolno jest jednak dziedzicowi także w sądach grodzkich wnieść oświadczenie do spadku pisemnie.

Jeżeli dziedzice lub ich prawni zastępcy są zanadto oddaleni, aby ich można ustnie przesłuchać,

pozostawia się uznaniu sądu grodzkiego albo zarządzić przesłuchanie ich odnośnie oświadczenia się do spadku lub innych punktów pertraktacji, przez sąd miejsca ich pobytu albo wezwać ich do ustanowienia pełnomocnika w okręgu władzy pertraktującej.

Jeśli w razie pertraktowania spadku na piśmie dziedzice lub ich prawni zastępcy nie mieszkają w miejscu, w którem władza pertraktująca ma swoją siedzibę, obowiązani są na jej polecenie ustanowić tamże pełnomocnika, bez względu na to, czy pertraktację prowadzi się w trybunale, czy też w sądzie grodzkim.

Czas do namysłu.

§ 118. Dla ważnych powodów można dziedzicowi udzielić czasu do namysłu, a przeto przedłużyć mu czasokres, wyznaczony do oświadczenia się do spadku lub też odroczyć wyznaczoną w tym celu audjencję Jednak dłużej jak na rok przedłużenia takiego udzielić nie można.

§ 119. Jeżeli powód do przedłużenia czasokresu zachodzi tylko co do jednego lub drugiego z więcej dziedziców, należy wprawdzie innych przesłuchać także pierwiej co do ich oświadczenia się do spadku, nie można jednak wbrew ich woli zmuszać ich do złożenia oświadczenia przed upływem dłuższego czasokresu, dozwolonego jednemu ze spółdziedziców.

Skutki zaniedbanego oświadczenia się co do spadku.

§ 120. Jeżeli dziedzice, uprawnieni sami zarządzać swoim majątkiem, nie jawią się na audjencji lub też na niej lub w czasokresie, do pisemnego oświadczenia (§ 115) wyznaczonym, nie oświadczą

się do spadku, należy spadek bez względu na ich roszczenia pertraktować tylko z tymi, którzy się oświadczyli jako dziedzice i przyznać go im, o ile mają do tego uprawnienie. Na to należy przeto zwrócić wyraźnie uwagę dziedziców albo już przy pierwszem wezwaniu na audjencję lub przy wezwaniu do pisemnego oświadczenia się, lub też, jeśli wtedy nie uznano tego za potrzebne, uczynić to należy w razie omieszkania przy wyznaczeniu nowej audjencji lub nowego czasokresu.

Zastępców małoletnich lub pod kuratelą pozostających dziedziców należy w razie potrzeby zmusić stosownymi środkami do przyjęcia spadku lub wykazania się potrzebnem zezwoleniem władzy opiekuńczej do jego zrzeczenia się.

Wymogi oświadczenia się do spadku.

§ 121. Każdy dziedzic winien w celu objęcia spadku wnieść oświadczenie się do spadku, zaopatrzone w wymogi §§ 799 i 800 ust. cyw.

Obowiązuje to także wówczas, gdy dziedzice, powołani z rozporządzenia ostatniej woli i z ustawy, zrzekli się spadku, a legatarjusze chcą być stosunkowo uważani za dziedziców (§ 726 ust. cyw.).

§ 122. Każde oświadczenie się do spadku musi być własnoręcznie podpisane przez dziedzica lub jego wykazanego zastępcę. Jeżeli dziedzic przebywa poza granicami kraju (koronnego), w którym sąd ma swoją siedzibę, musi być podpis jego uwierzytelnionym (przez sąd lub)*) przez notarjusza publicznego. Każde oświadczenie się do spadku, wystawione w przepisanej formie, powinien sąd przyjąć i przecho-

wać w aktach pertraktacyjnych. Udowodnienie tytułu do prawa dziedziczenia może być dostarczone także później. Aby jednak uzyskać wspomniane w §§ 810 i 819 ust. cyw. zarządzenia sądowe, musi dziedzic wykazać należycie swoje prawo dziedziczenia, do czego należy mu udzielić potrzebnych wskazówek.

Por. art. 142 prawa o notarjacie, cytowany przy § 2.

§ 123. Kto według niepodejrzanych zeznań osób powinowatych, domowników lub innych wiarygodnych świadków, złożonych przy sporządzeniu aktu zejścia lub przy jego uzupełnieniu, okaże się jako najbliższy krewny, powołany do ustawowego następstwa w dziedziczeniu lub kto w ostatniej woli, sporządzonej przepisowo co do treści i zewnętrznej formy, ustanowiony jest dziedzicem, uważanym będzie tak długo za prawnego dziedzica, dopóki inni lub bliżsi krewni nie podniosą zarzutu lub o prawną ważność testamentu nie powstanie spór.

Jeżeli oświadczenie się do spadku opiera się na testamencie, sporządzonym ustnie, wówczas do wykazania tytułu prawnego nie jest wymaganem zaprzysiężenie świadków, którzy przedłożyli odnośne pismo, własnoręcznie podpisane, lub którzy wedle przepisu § 65 byli protokolarnie przesłuchani.

§ 124. Jeżeli spadek ma być pertraktowany na podstawie ustawy, a najbliższe lub wyłączne prawo dziedziczenia rzekomego dziedzica jest wątpliwem, może sąd wedle swego uznania przesłuchać osoby, powołane silniejszem lub równem prawem do dzie-

dziczenia przed nim lub równocześnie z nim i według okoliczności, stosownie do § 128, wezwać je edyktem.

Postępowanie w razie sprzecznych oświadczeń do spadku.

§ 125. Jeżeli do tego samego spadku wniesiono więcej oświadczeń, będących ze sobą w sprzeczności, należy wprawdzie wszystkie przyjąć, sąd ma jednak po przesłuchaniu stron rozstrzygnąć, która strona powinna wystąpić ze skargą przeciw drugiej, zarazem ma sąd wyznaczyć stosowny czasokres do wniesienia skargi, gdyż w przeciwnym razie rozprawa spadkowa będzie prowadzoną dalej bez uwzględnienia roszczeń do dziedziczenia, odesłanych na drogę prawa.

§ 126. Przeciwko dziedzicowi z umowy, posiadającemu umowę, zaopatrzoną w wymagane formalności, której prawdziwości nie zaprzeczono, musi wystąpić ze skargą dla obalenia prawa dziedziczenia każdy, którego roszczenie opiera się tylko na rozporządzeniu ostatniej woli lub na ustawowem następstwie dziedziczenia; zaś przeciwko dziedzicowi z rozporządzenia ostatniej woli, zdziałanego w należytej formie i co do swej prawdziwości niezaczepialnego, każdy, którego roszczenia polegają tylko na ustawowym porządku dziedziczenia.

Jeśli jednak oświadczenia się do spadku dziedziców testamentowych lub ustawowych pozostają ze sobą w sprzeczności, sąd po przesłuchaniu obu stron ma polecić wniesienie skargi temu ze spierających się dziedziców, który dla utrzymania swojego prawa

dziedziczenia, musiałby wpierw obalić silniejszy tytuł dziedziczenia swego przeciwnika.

§ 127. Jeśli strona, odesłana na drogę prawa, wniesie skargę w wyznaczonym czasokresie, należy wstrzymać pertraktacje spadku aż do rozstrzygnięcia sporu. Wolno jednak każdej stronie żądać tymczasem sądowej sekwestracji spadku.

Jeżeli jedna ze stron, spór wiodących, żąda sądowej sekwestracji spadkowej przeciw stronie drugiej, która zarząd jego od sądu już otrzymała, sekwestracja może mieć miejsce tylko według przepisu Kpc.

Zarządzenia w wypadku, gdy dziedzice są nieznani lub nie wniosą oświadczenia.

§ 128. Jeśli dziedzice jakiegoś spadku są sądowi zupełnie nieznani lub jeżeli dziedzice znani pomimo dokonanego zawiadomienia nie czynią użytku ze swego prawa dziedziczenia w wyznaczonym czasokresie, albo też jeżeli część spadku, przypadająca opieszałemu, pozostanie według § 120 nieobjęta, sąd winien ustanowić kuratora spadku i wezwać dziedziców nieznanych z urzędu zapomocą edyktu Nr. III. z ostrzeżeniem, że mają się zgłosić w przeciągu jednego roku i wnieść oświadczenie się do spadku, w przeciwnym bowiem razie spadek będzie petraktowany z tymi, którzy się oświadczyli oraz wykazali tytuł swego prawa dziedziczenia i tymże w miarę ich roszczeń będzie przyznany, nieobjęta zaś część spadku, lub jeżeli się nikt nie oświadczył, cały spadek zabrany zostanie, jako bezdziedziczny. Tym dziedzicom, którzy się ewentualnie później zgłoszą, za-

strzeżone są ich roszczenia tak długo, dopóki nie zgasną przez przedawnienie.

§ 129. Kurator spuścizny powinien mimo wydanego edyktu użyć też wszelkich innych środków, służących do wyszukania dziedziców i ich pobytu, a o wyniku donieść sądowi. Ma on także zająć się zarządem i zastępstwem spadku, w szczególności ściągnięciem jego wierzytelności czynnych i jeśli to bez niebezpieczeństwa stać się może, zabezpieczyć wierzycieli spadkowych i zapisobierców. Nie może on jednak, jako taki, ani wnieść oświadczenia się do spadku, ani też zaczepiać ważności oświadczenia się do spadku, wniesionego przez kogo innego lub zaczepiać rozporządzenia ostatniej woli. Jeżeli chodzi o to, aby wnieść pozwy do sądu w interesie masy spadkowej lub zawrzeć ugody, potrzebuje kurator do tego pozwolenia władzy pertraktującej, która, stosownie do ważności przedmiotu, ma przesłuchać dziedziców, którzy się zgłosili lub inne osoby interesowane.

Oddanie spadków bezdziedzicznych Skarbowi Państwa.

§ 130. Jeżeli pomimo wezwania edyktalnego w czasokresie oznaczonym nikt nie zgłosi i nie wykaże prawa dziedziczenia, ma władza pertraktująca bez przeprowadzania rozprawy spadkowej oddać cały spadek, jako bezdziedziczny Skarbowi Państwa i w tym celu donieść o tem władzy właściwej (§ 155).

Zarządzenia w wypadku, gdy osoba dziedzica jest znaną, jej miejsce pobytu jednak niewiadome.

§ 131. Jeżeli sądowi wiadomą jest wprawdzie

osoba dziedzica, nieznanem jest jednak jego miejsce pobytu, należy ustanowić dla niego kuratora, któremu, jeśli są widoki odszukania nieobecnego i zawiadomienia go o przypadłym na niego spadku, wyznaczyć można stosowny do tego czasokres.

Jeżeli jednak nie można się spodziewać wyszukania nieobecnego lub jeżeli przedsięwzięte w tym względzie usiłowania pozostaną bez skutku, wówczas na wniosek kuratora, któremu w tym względzie nie można dozwolić zwłoki, sąd winien zawiadomić nieobecnego edyktem, wystawionym według wzoru Nr. IV na przeciąg jednego roku o przypadłym nań spadku z dodatkiem, że jeśli w tym czasie ani sam się nie jawi, ani nie ustanowi pełnomocnika, spadek obejmie w jego imieniu kurator, pertraktacja spadkowa będzie przeprowadzoną, a należący się jemu czysty spadek będzie przechowanym dla niego w sądzie aż do udowodnienia jego śmierci lub ogłoszonego uznania go za zmarłego (§ 278 ust. cyw.),

Ogłaszanie edyktów.

§ 132. Edykta, według § 128 i 131 wygotować się mające, mają być przybite w sądzie i po trzykroć umieszczone w dziennikach, przeznaczonych w kraju (koronnym) do ogłoszeń publicznych, według okoliczności należy je ogłosić w dziennikach także w innych krajach (koronnych), a nawet zagranicą.

Jeżeli w tym samym czasie wydarzy się więcej wypadków tego rodzaju, można dla kilku spadków wygotować jeden edykt. Koszta zamieszczenia w dziennikach, pokryć należy ze spadku lub jeżeli edykt

ogłoszonym był tylko odnośnie pojedyńczych części dziedzicznych, z tych części.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

O zwołaniu wierzycieli spadku.

Edykta w celu zwołania wierzycieli.

§ 133. Edykta, w celu zwołania wierzycieli spadku, wygotować należy stosownie do postanowień §§ 813 do 815 ust. cyw. na żądanie dziedzica lub kuratora spadku według wzoru Nr. V. Wedle okoliczności zwołanie wierzycieli może nastąpić tym samym edyktem, którym się wzywa dziedziców.

§ 134. Jeżeli w sądzie cywilnym ma być pertraktowanym spadek osoby, należącej do stanu wojskowego, która mogła być w pewnych zaległościach wobec Skarbu wojskowego, należy zarządzić z urzędu zwołanie wierzycieli stosownie do przepisu dekretu nadwornego z 31 grudnia 1801 Nr. 549, z wyznaczeniem czasokresu sześciomiesięcznego i zawiadomić o tem (krajową) władzę wojskową.

Zgłoszenie wierzytelności.

§ 135. Jeżeli wezwano nieznanych dziedziców lub wierzycieli, aby w oznaczonym dniu jawili się przed sądem, należy na tę audjencję wezwać także znanych dziedziców lub kuratora spadku. Względem roszczeń do spadku i wierzytelności, zgłoszonych na

tej audjencji, spisać należy osobny protokół i dołączyć go do aktów spadkowych.

W protokole tym należy podać nazwisko i miejsce zamieszkania każdego dziedzica lub wierzyciela albo jego pełnomocnika, jakość roszczeń lub wierzytelności i dzień wystawienia przedłożonych ewentualnie dokumentów. Zgłoszenia pisemne dołączyć należy do tego protokółu oraz zawiadomić o tem dziedziców lub kuratora spadku.

§ 136. W sądach grodzkich należy na żądanie dziedziców lub kuratora spadku na audjencji, wyznaczonej do zgłoszenia wierzytelności, wyjaśnić ile możności zgłoszone prètensje także co do ich należności i kwoty. Przytem winno się przesłuchać dziedzica na każdą pojedyńczą pozycję długu i porównać podanie wierzyciela z przedłożonemi zapisami długu i innemi załącznikami. W protokóle zgłoszeń musi w tym wypadku oprócz punktów w § 135 wymienionych, zarazem być zawarte, czy i w jakiej kwocie każda pretensja uznaną została przez dziedziców za należną. Wierzytelności, co do których nie zostanie zawarta ugoda, należy odesłać na drogę prawa.

Wedle okoliczności można także pojedyńczych, wiadomych wierzycieli wezwać osobno do sądowego likwidowania ich wierzytelności.

ROZDZIAŁ ÓSMY.

O szczególnych zarządzeniach odnośnie spadków po cudzoziemcach.

Zarządzenia przed wydaniem spadków cudzoziemców:

a) celem zabezpieczenia roszczeń tutejszokrajowych dziedziców i zapisobierców.*)

§ 137. W wypadku śmierci cudzoziemców, co do których spadku rozprawę spadkową i rozstrzygnienie spornych roszczeń do prawa dziedziczenia należy (stosownie do postanowień § 23) pozostawić sądom zagranicznym, tutejsza władza sądowa winna na żądanie tych dziedziców i zapisobierców, którzy są tutejszymi obywatelami lub cudzoziemcami, przebywającymi w tutejszem Państwie, wstrzymać się z wydaniem za granicę spadku, lub części, potrzebnej do ich pokrycia, tak długo, dopóki tamtejsze władze sądowe nie rozstrzygną prawomocnie ich roszczeń.

Por. art. 33— 35 prawa pryw. międzynarodowego z 2. sierpnia 1926 poz. 581 Dz. U. R. P.

b) celem zaspokojenia tutejszokrajowych wierzycieli.

§ 138. O wierzycieli zaś, którzy są polskimi obywatelami lub cudzoziemcami, przebywającymi w krajach tutejszych i o swoje wierzytelności przeciw spadkodawcy już za jego życia z pozwem wystąpili, lub przynajmniej przed rzeczywistem wydaniem spadku pozew wniosą winny zawsze mieć staranie

o tyle, aby majątek spadkowy dopiero wtedy wydano, gdy ich zaspokojenie nastąpiło, lub też dla ich wierzytelności dano zabezpieczenie.

§ 139. Dlatego w wypadku śmierci cudzoziemca należy wszystkich dziedziców, zapisobiorców i wierzycieli wspomnianego rodzaju (§§ 137 i 138), którzy sądzą, że mają jakieś prawa do spadku, wezwać edyktem, wygotowanym na odpowiedni czasokres, żeby wierzytelności swoje w tym czasokresie bezwarunkowo zgłosili, gdyż w przeciwnym razie wyda się spadek zagranicznej władzy sądowej lub osobie przez nią do odebrania należycie wylegitymowanej.

Postępowanie ze spadkami cudzoziemców, którzy w krajach tutejszych mają swoje zwykłe zamieszkanie.

§§ 140 — 144. uchylone; p. uwaga przy § 22.

ROZDZIAŁ DZIEWIĄTY.

O zarządzeniach odnośnie pojedyńczych rzeczy spadkowych podczas trwania rozprawy spadkowej.

Zezwolenie na sprzedaż przedmiotów spadkowych.

§ 145. Dziedzicowi lub tegoż prawnemu zastępcy, którego prawo dziedziczenia zostało dostatecznie wykazanem (§ 810 ust. cyw.), ma sąd pozostawić staranie się i zarząd spadkiem. On też lub kurator spadku uprawniony jest za zezwoleniem sądu sprzedawać i zastawiać dobra i ruchomości, odstępować

wierzytelności lub odbierać pieniądze od dłużników, jeżeli te czynności zarządzone zostały w ostatniej woli lub są potrzebne na pokrycie kosztów choroby i pogrzebu lub innych nagłych wypłat, lub dla uniknięcia oczywistej szkody; szczególnie zaś, jeżeli ruchomości nie mogą być przechowane bez niebezpieczeństwa szkody lub niestosunkowych kosztów. W ostatnim wypadku nie tylko instancja pertraktująca, lecz wedle okoliczności nawet ten sąd, który spisał akt zejścia lub sporządził inwentarz, uprawnionym jest zarządzić przetarg i postanowić, że przy nim przedmioty, nie dające się przechować mogą być sprzedane nawet niżej ceny szacunkowej.

Dziedzicowi lub jego prawnemu zastępcy, którego nieograniczone i wyłączne prawo dziedziczenia oraz prawo wolnego rozporządzania swoim majątkiem jasno jest wykazane, może instancja, partraktująca nawet przed ukończeniem rozprawy dozwolić na objęcie prawnego posiadania pojedyńczych kapitałów, należących do spadku i innych rzeczy ruchomych oraz na ich sprzedaż sądową lub pozasądową, o ile należytości od spadku uiścić się mające i dopełnienie ostatniej woli zapewnione są pozostałą resztą spadku lub gdy strony interesowane udzielą swego zezwolenia.

§ 146. Jeżeli spadek z powodów w §§ 43 i 44 naprowadzonych znajduje się jeszcze pod pieczęcią sądową, sprzedaż musi się odbyć sądownie, a uzyskaną kwotę należy złożyć do depozytu lub też jej użycie natychmiast wykazać.

Przetarg.

§ 147. Jeżeli w spadku biorą udział spadkobiercy, o których prawa sąd z urzędu starać się powinien, sprzedaż ma się odbyć zasadniczo przez publiczną licytację.

§ 148. Sprzedaży dokona według okoliczności (§§ 93 i 94) albo sama władza pertraktująca, delegując do niej jednego lub dwóch urzędników albo notarjusza publicznego lub też wezwie o to pisemnie sąd właściwy lub bliżej położony.

Przy odbywaniu sprzedaży należy przestrzegać przepisów, zawartych w rozdziale szóstym o dobrowolnem oszacowaniu i licytacji.

ROZDZIAŁ DZIESIĄTY.

O przyznaniu spadku.

Wymogi przyznania; wykazy pertraktacyjne.

§ 149. Ażeby uzyskać przyznanie spadku, powinien dziedzic nietylko wykazać dostatecznie swoje prawa dziedziczenia, lecz także udowodnić:

a) że uiścił należytości,*) przypadające od spuścizny oraz

b) iż według okoliczności wypełnił wszystkie inne zobowiązania, nałożone nań przez ustawę lub przez spadkodawcę.

Sąd winien przeto starać się o to, aby odnośne wykazy bezzwłocznie przedłożono, aby mogło nastąpić przyznanie spadku, jeżeli żadna inna przeszkoda

nie zachodzi, a w razie przeciwnym zarządzenie uzupełnienia braków.

Por. odnośne ustawy i rozp. dotyczące opłat od spadków oraz przepisy o opłatach stemplowych.

§ 150. W tym celu mają Sądy okr. w regule wezwać dziedzica do przedłożenia na piśmie wymaganych wykazów i wyznaczyć do tego stosowne czasokresy.

§ 151. Sądy grodzkie mają przy małych i mniej uciążliwych spadkach starać się o to, aby, ile możności wszystkie czynności partraktacyjne, mianowicie: akt zejścia, inwentaryzacja, oświadczenie się do spadku, wzajemne uznanie prawa dziedziczenia, wykaz zobowiązań, ciążących na dziedzicach, a według okoliczności dział spadku lub ostateczny wykaz dziedziczenia, zamieszczone były w jednym nieprzerwanym protokóle, szczególnie zaś, jeżeli występują ubodzy dziedzice, nie narażać ich na niepotrzebną stratę czasu.

§ 152. Jeżeli to jest niemożliwem, Sąd grodzki winien po zarządzeniu potrzebnych przygotowań wezwać na osobną audjencję dziedziców i strony, których przesłuchanie jest potrzebnem, aby z nimi spisać wykaz pertraktacyjny.

Przy większych spadkach lub gdy strony tego żądają, mogą także i sądy grodzkie zażądać od nich wykazów pisemnych lub zezwolić im, żeby je przyniosły na audjencję.

Przy spadkach włościańskich należy unikać żądania pisemnych wykazów, a na przedłożenie ich dozwolić tylko na wyraźne żądanie stron.

§ 153. O ile przygotowanie wszelkich aktów, potrzebnych do przyznania spadku może być zleconem także notarjuszom publicznym, postanawia § 29.*)

Por. uw. do § 3.

Wykaz uiszczenia należytości spadkowych.

§ 154. Jaki wpływ winien mieć sąd na wymiar należytości prawnych, uiścić się mających od spadków, a celem tego wymiaru na wykrycie stanu czynnego i biernego, stanowią osobne przepisy, przed wypełnieniem których spadku przyznać nie można.

§ 155. Od spadków, które jako bezdziedziczne przypadają Państwu (§ 130), należy przed oddaniem ich Skarbowi Państwa obliczyć i odciągnąć tylko te należytości, które przypadają funduszom wogóle niedotowanym ze Skarbu Państwa, albo tylko w części.

Przyzwolenie władzy administracyjnej przy spadkach urzędników, obowiązanych do składania rachunków.

§ 156. Spadki osób, które pozostawały w rachunkach ze Skarbem Państwa, nie mogą być przyznane bez zezwolenia władzy, której to dotyczy.

Wykaz dopełnienia ostatniej woli.

§ 157. W wykazie testamentowym ma dziedzic uwidocznić punkt za punktem, jak dalece wypełnione zostały rozporządzenia spadkodawcy, zawarte w testamencie lub kodycylu.

§ 158. Substytucje i rozporządzenia, które wedle §§ 707 — 709 ust. cyw. mają być uważane za równe z niemi, muszą być wpisane do ksiąg publicznych odnośnie dóbr, objętych substytucją. Jeżeli takie rozporządzenia lub substytucje mają za przedmiot kapitały lub inny majątek ruchomy, który ma być wydany ustanowionemu dziedzicowi lub legatarjuszowi, to musi on być zabezpieczony pupilarnie, o ile w samej ostatniej woli nie ma zwolnienia od zabezpieczenia lub strony interesowane nie zrzekną się prawomocnie zabezpieczenia. Te przepisy stosują się także do użytkowania spadku lub jego części.

§ 159. Przyznanie spadku nie może nastąpić przed wykazaniem wypłaty lub zabezpieczenia zapisów dla ubogich, fundacyj, kościołów, szkół, gmin duchownych, zakładów publicznych lub przeznaczonych na inne cele pobożne, albo do użytku powszechnego służące.

Wystawienie listu fundacyjnego względem takich zapisów może jednakże nastąpić także i po przyznaniu spadku.

§ 160. Jeżeli legatarjusz jest małoletnim lub zostaje pod pieczą, albo jeżeli osoba jego jest jeszcze niepewną, wówczas legat ma być złożony w sądzie lub należycie zabezpieczonym. Legatarjusza, którego miejsce pobytu jest niewiadomem, należy zawiadomić edyktem o dokonanem sądowem złożeniu lub zabezpieczeniu zapisu.

§ 161. Odnośnie do innych zapisów wystarcza wykazać, że legatarjusze zostali o nich sądownie lub pozasądownie zawiadomieni (§ 817 ust. cyw.)

Jednakże zapisobiercy uprawnieni są tak przed przyznaniem spadku, jakoteż po przyznaniu żądać

ustawowego zabezpieczenia takich bieżących wypłat rocznych i innych zapisów, których zapłaty z powodu, iż termin ustawowy (§ 685 ust. cyw.) jeszcze nie upłynął, albo z powodu dodanego w ostatniej woli czasokresu lub warunku, żądać jeszcze nie można.

Wykaz zachowku dziedziców koniecznych, będących pod opieką.

§ 162. Jeśli powstanie wątpliwość, czy małoletni lub pieczy poruczony, dziedzic konieczny nie doznaje uszczerbku w zachowku, należy z urzędu żądać wykazu zachowku, sporządzonego według przepisów §§ 783 — 789 ust. cyw.

Zaspokojenie stosunkowe zapisobierców w razie niewystarczalności masy.

§ 163. Jeśli zapisy spowodu niewystarczalności masy mogą być tylko w części zaspokojone, natenczas dziedzic, mający prawne dobrodziejstwo inwentarza winien przedłożyć obliczenie czystego majątku spadkowego i stosunkowego umniejszenia każdego zapisu.

Spółdziałanie wykonawcy testamentu przy dopełnieniu ostatniej woli.

§ 164. Jeżeli spadkodawca mianował wykonawcę testamentu, jest on obowiązanym wspólnie z dziedzicem dostarczyć wykazów wymienionych w §§ 157 do 161.

Dział spadkowy.

§ 165. Ukończenia pertraktacji spadkowej nie należy zasadniczo odwlekać aż do działu spadku nawet wówczas, gdy jako dziedzice występują małoletni lub pod opieką zostający. Jeżeli jednak nie zachodzą przeszkody, szczególnie przy spadkach małych, składających się z gotowych pieniędzy, wierzytelności lub ruchomości, należy zawsze za przybraniem prawnych zastępców pupilów lub pieczy poruczonych, przedsięwziąć także dział dziedzictwa.

§ 167. Przy obliczaniu czystego spadku, w celu nych, w których występują małoletni lub pieczy poruczeni sami lub w połączeniu z pełnoletnimi, należy według okoliczności, przed przyznaniem lub po niem, sporządzić dział spadku, który ma władza pertraktująca zatwierdzić lub według okoliczności (§ 27) udzielić władzy pupilarnej do zatwierdzenia.

§ 167. Przy obliczaniu czystego spadku, w celu działu spuścizny, należy wpierw oznaczyć majątek spadkowy według inwentarza a więc według stanu, w jakim znajdował się w dniu śmierci spadkodawcy a następnie wykazać zaszłe później jego pomnożenie lub zmniejszenie tudzież kwotę długów i ciężarów. Za sprzedane dobra i ruchomości należy wstawić cenę sprzedaży. Wartość dóbr i ruchomości niesprzedanych, które przypadają kilku dziedzicom wspólnie, w stosunku ich udziału w spadku, może być obliczona wedle inwentarza, choćby przy jego spisaniu służyło za podstawę oszacowanie zdziałane przy innej sposobności, cena kupna, uzyskana przy poprzedniej zmianie posiadania, lub też ocenienie na podstawie rejestrów podatkowych. Jeżeli zaś w wykazie zacho-

wku lub w zarysie działu spadku poszczególne przedmioty nie mają być przydzielone każdemu dziedzicowi stosunkowo, wówczas wartość dóbr stwierdzoną być powinna przez oszacowanie sądowe, przedsięwzięte po przyzwaniu stron interesowanych, gdy to się wydaje konieczne dla dobra małoletnich lub pieczy poruczonych, albo gdy jaki inny współdziedzic tego zażąda.

§ 168. Przy końcu wykazu wymienić należy dokładnie części z jakich się składa czysty majątek spadkowy w czasie zamknięcia rachunku. Potem nastąpić ma obliczenie wielkości części spadkowej każdego poruczonego pieczy i spis tych przedmiotów, które wyznaczone zostały każdemu interesowanemu z osobna lub wspólnie z innymi.

Czy równocześnie ma być przedsięwziętym dział w naturze, pozostawionem jest osądzeniu władzy opiekuńczej lub kurateralnej, z uwzględnieniem dobra pieczy poruczonych. Przy każdym dziale spadku należy także ściśle przestrzegać przepisów o ograniczeniu podzielności dóbr nieruchomych.

Wzór Nr. VI zawiera przykład dokumentu działowego.

§ 169. Zatwierdzony oryginalny dokument działu należy zachować w sądzie, a stronom wydać na żądanie w wierzytelnym odpisie.

§ 170. Jeżeli w spadku mają udział tylko dziedzice pełnoletni, którzy mogą się sami zastępować, zależy od ich woli, czy chcą przedsięwziąć dział spadku sądownie lub pozasądownie, przed lub po przyznaniu spadku.

§ 171. Jeżeli oni wnoszą o sądowe przeprowadzenie działu, należy na skutek tego podania wyznaczyć

audjencję, uskutecznić z dziedzicami dział, o ile się nań dobrowolnie nie zgadzają i spisać o tem dokładny protokół.

Jeżeli dziedzice przyniosą na audjencję zupełnie już wygotowany dokument działu i oświadczą, że zgodnym jest z ich wolą, ma sąd umieścić na dokumencie potwierdzenie tego oświadczenia, sądownie zeznanego i przechować go w aktach postępowania spadkowego

Wykaz końcowy.

§ 172. Jeżeli spadkodawca pozostawił jedynego dziedzica, ten zaś jest małoletnim lub pozostaje pod kuratelą, wówczas należy przed lub po przyznaniu spadku, zamiast działu dziedzictwa, sporządzić według formularza Nr. VII, za przybraniem opiekuna lub kuratora, wykaz końcowy czystego stanu czynnego spadku, który ma służyć w przyszłości za punkt oparcia przy prowadzeniu rachunku z opieki lub kurateli i poddać go zbadaniu i zatwierdzeniu sądowemu.

§ 173. Przepisy zawarte w §§ 165 i n., odnoszące się do działu spadku i wykazu końcowego stanu czystego spadku, należy, o ile z właściwości swej zastosowane być mogą, także wtedy stosować, gdy w spadku jakimś, jako dziedzice udział mają ubodzy, fundacja, gmina, kościół, zakład publiczny, lub Skarb Państwa albo gdy idzie o (lenna) powiernictwa lub spadki podstawione.

Dekret przyznania spadku.

§ 174. Skoro dziedzic wykazał należycie swoje

prawo dziedziczenia i wypełnił wszystkie obowiązki na nim ciążące, należy mu przyznać spadek, znieść zarządzone ewentualnie opieczętowanie masy i ogłosić, że postępowanie spadkowe jest ukończone.

W dekrecie przyznania spadku muszą być wyrażone w szczególności:

1. imię i nazwisko spadkodawcy i dzień jego śmierci,

2. nazwisko i imię dziedzica, tytuł prawny dziedziczenia, rodzaj oświadczenia się do spadku a jeżeli występuje więcej dziedziców, stosunek w jakim biorą udział w spadku, z powołaniem się na zdziałany już ewentualnie przed przyznaniem dział spadku.

3. musi być widocznem, czy spadek przypadł dziedzicowi na własność nieograniczoną lub o ile tenże ograniczony jest co do użytkowania albo co do rozporządzenia jego istotą, skutkiem istniejącego węzła powiernictwa, (lenna) lub podstawienia. Przy podstawieniach i rozporządzeniach, stojących z niemi na równi (§ 158) należy w szczególności oznaczyć ściśle substytuta, któremu majątek przy nadejściu wypadku podstawienia ma być oddanym, o ile tenże jest już znany.

4. jeżeli dziedzic jest małoletni lub poruczony pieczy, musi to być wyraźnie zaznaczone.

Formularz Nr. VIII zawiera przykład dekretu przyznania spadku.

§ 175. Po ukończeniu przewodu spadkowego należy zachować w sądzie akt zejścia, rozporządzenie ostatniej woli, oświadczenie się do spadku, inwentarz lub zeznanie majątku, dział spadku, wykaz końcowy i wogóle wszelkie podania i oświadczenia stron, uzasadniające prawa i obowiązki, stronom zaś inte-

resowanym należy na żądanie dozwolić na wgląd w nie i udzielić odpisów.

Kwity na zapłacone koszta choroby i pogrzebu tudzież długi spadkowe i inne dla sądu zbędne dokumenty zwraca się właścicielowi.

Wydanie majątków dziedziców pieczy poruczonych.

§ 176. Jeżeli dziedzic jest małoletnim lub pieczy poruczonym, władza pertraktująca, jeśli jest władzą pupilarną lub kuratelarną, powinna starać się o to, żeby przyznany mu majątek, o ile znajduje się w przechowaniu sądu, przepisano w urzędzie depozytowym, o ile zaś stanowi przedmiot ksiąg publicznych, przeniesiono na rzecz poruczonego pieczy.

Jeżeli instancja, prowadząca postępowanie spadkowe, nie jest zarazem władzą pupilarną lub kuratelarną, powinna ona zawiadomić sąd właściwy o dokonanem przyznaniu i przesłać tamże przedmioty, nadające się do deponowania.

Wpis dekretu przyznania spadku do ksiąg publicznych.

§ 177. O wpis dekretu przyznania spadku do ksiąg publicznych, celem przeniesienia własności wpisanych w nich a należących do spadku dóbr nieruchomych lub wierzytelności ciążących na dobrach nieruchomych, może dziedzic prosić tylko władzę pertraktującą, która jeśli przyznanie jest prawomocnem, winna na wpis zezwolić a o ile dobra nieruchome podlegają innemu sądowi, wezwać tenże sąd o wykonanie wpisu.

Por. §§ 2 i 3 ust. z dnia 23 maja 1883 Nr. 82 Dz. u. p. o częściowej zmianie §§ 74 i 76 powsz. ustawy o księgach gruntowych (-dotyczą wpisu do ksiąg gruntowych, których podstawy ustalono w przewodzie spadkowym).

§ 178. Tym, którym dobra nieruchome, wpisane w księgach publicznych lub wierzytelności na nich ciążące przypadają ze spadku nie jako dziedzicom, lecz jako zapisobiorcom albo też na mocy kupna dokonanego w toku pertraktacji spadkowej, władza pertraktująca winna wydać na ich żądanie potwierdzenie, że mogą być wpisani w księgach publicznych za właścicieli. Przepis zawarty w §§ 177 i 178 stosować należy także wówczas, gdy władza pertraktująca ma siedzibę swoją w kraju, w którym nie istnieją księgi miejskie lub gruntowe albo inne tego rodzaju księgi publiczne, o ile spadek obejmuje takie dobra nieruchome i ciążące na nich wierzytelności, których własność według ustaw miejsca, w którem leżą, tylko przez wpis do ksiąg publicznych nabyta być może. Jeśli dobra nieruchome leżą w takich krajach, w których istnieją inne przepisy o nabywaniu praw rzeczowych, władze pertraktujące powinny zastosować się do istniejących w tym kierunku przepisów.

Postępowanie w razie dodatkowo odnalezionego majątku spadkowego.

§ 179. Gdy po dokonanem przyznaniu odnaleziony zostanie nieznany przedtem majątek spadkowy, należy odnośnie tegoż przedsięwziąć dodatkowo wymagane czynności urzędowe, a w szczególności poczynić kroki do zapłaty, lub zabezpieczenia należytości ustawowych. Ponowne oświadczenie się do spadku i przyznanie nie jest przytem wymagane.

Postępowanie w razie później znalezionego rozp. ost. woli.

§ 180. Jeżeli po dokonanem przyznaniu spadku wykryje się rozporządzenie ostatniej woli, ma ono być przedłożone władzy, która przeprowadzała przewód spadkowy a ta ogłosi je i zatrzyma w aktach a nadto na żądanie stronom interesowanym udzieli odpisów (§§ 62, 64 i 68). Ponownej pertraktacji nie będzie. Osoby, którym z ogłoszonego rozporządzenia ostatniej woli przypaść mogłyby jakieś prawa, a któreby nie były obecne przy ogłoszeniu, należy o tem zawiadomić, im zaś wolno dochodzić praw swoich przeciw posiadaczowi dziedzictwa na zwykłej drodze prawa.

DZIAŁ TRZECI.

O postępowaniu w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych.*

Ogólne postanowienia.

§ 181. Postępowanie w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych normuje się w niniejszem rozdziale tylko o tyle, o ile o tem nie są już zawarte przepisy w ustawie cywilnej*.

Por. ordynację o ubezwłasnowolnieniu. (Rozp. ces. z 28 czerwca 1916 r., Dz. u. p. Nr. 207): Por. §§ 187 — 284 k. c. a. v. też §§ 30 — 47 ces. rozp. z 12. X. 1914, Dz. u. p. Nr. 276. (I nowela do powszechnej ks. ustaw cyw.) dotyczące rady opiekuńczej, oraz Rozp. Min. Spr. z dnia 25. VI. 1935 Nr. 46 Dz. U. R. P. poz. 316 o kuratorach dla nieletnich.

§ 182. Jeżeli ktoś składa śluby zakonne, których złożenie pociąga za sobą według ustawy utratę wolnego zarządu majątkiem, winien sąd dla tego majątku, którym on nie rozporządził między żyjącymi, ustanowić kuratora.

§ 183. uchylono, por. art. 26: pr. pryw. międzyn. oraz uw. do § 22.

§ 184. Jeżeli ktoś oddanym zostanie pod kuratelę z powodu choroby umysłowej lub marnotrawstwa albo jeżeli władza ojcowska lub opieka przedłużoną zostanie ponad ustawowy czas trwania, ma sąd w tych krajach (koronnych) w których istnieje notarjat, obok wygotowania przepisanego edyktu, zawiadomić w szczególności notarjusza publicznego, w którego okręgu wypadek się zdarzył.

§ 185. Wszystkie rozprawy w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych należy zasadniczo przeprowadzać ustnie przed sądem, bez względu na to, czy opierają się one na podaniach pisemnych, czy na ustnych prośbach stron lub też wdraża się je z urzędu.

Pozostawia się uznaniu sądu w przypadkach ważnych i wątpliwych, przed zatwierdzeniem wniosków opiekuna lub kuratora, przesłuchać także obecnych najbliższych krewnych pieczy poruczonego, a nawet jego samego, o ile on jest zdolnym do ocenienia swoich spraw.

§ 186. (Przepisana w §§ 207 i 208 ust. cyw.) księga sieroca prowadzoną ma być według wzoru Nr. IX a przy jej prowadzeniu należy wskazywać na załączniki na których opierają się wpisy.

Przełożony sądu winien starać się o to, aby wypełnienie rubryk nastąpiło zawsze natychmiast przy

wydarzeniu każdej sprawy, a nie dopiero z końcem roku lub wogóle dopiero dodatkowo.

Zatwierdzenie umów zawartych imieniem małoletnich:

a) w ogólności:

§ 187. Uchwały, któremi interesy lub umowy, zawarte imieniem małoletniego zostają zatwierdzone, muszą być zawsze ułożone na piśmie i to zarówno w trybunałach* jak i w sądach grodzkich.

Powody, które zniewoliły sędziego do zatwierdzenia należy podać do konceptu uchwały, chociażby nie było potrzebnem wyjawiać je stronom.

§ 188. Umowy któremi rozporządza się majątkiem i dochodami małoletniego, winny być ograniczone na czas trwania opieki, jeśli to może się stać bez oczywistej szkody; w szczególności nie należy lokować kapitałów poza czas małoletności bez zastrzeżenia wypowiedzenia i nie zawierać na dłuższy czas umów spółki, najmu i dzierżawy.

Sąd może jednak dozwolić na wypłaty przez dłuższy czas bieżące a nawet na dożywotnie alimenta z majątku małoletniego i zawarte w tym przedmiocie umowy zatwierdzić, jeżeli to wyjdzie na oczywistą korzyść małoletniego.

Wydzierżawienie większych dóbr lub gospodarstw może być przedsięwziętem zasadniczo tylko przez publiczną licytację.

§ 189. Na wynajmywanie za zwyczajnem wypowiedzeniem i na wydzierżawienie pojedynczych części dóbr mniejszego znaczenia na czasokresy w kraju stosowane może sąd dać opiekunowi ogólne zez-

wolenie, bez przedkładania przedmiotowej umowy za każdym razem.

Skrypty dłużne i inne pisemne umowy pupilów, których opiekunowie nie są biegli w czynnościach prawnych, szczególnie w sądach grodzkich, sędzia ma sam ułożyć i zatwierdzić po przesłuchaniu opiekuna i innych stron interesowanych. Poza tym wypadkiem ma opiekun przedłożyć sądowi do zatwierdzenia zupełny projekt skryptu dłuższego lub umowy, który sąd ma dokładnie rozpatrzeć i w razie potrzeby po wysłuchaniu stron sprostować. Po dokonanem zatwierdzeniu projektu należy uskutecznić wygotowanie umowy lub skryptu dłużnego a oryginał zachować w aktach sprawy spadkowej, jeżeli nie nadaje się do złożenia w urzędzie depozytowym.*

Dokonane zatwierdzenie należy stwierdzić poświadczeniem urzędowem, umieszczonem na oryginalnym dokumencie.

Por. art. 142 prawa o not. cyt. przy § 2:

Por. art. 265 prawa o ustroju sądów powszechnych — Rozp. Prez. Rzplitej z r. 1928 — jednolity tekst z 1933 r. poz. 863.

Rozp. Min. Spr. z 25. IV. 1935 Nr. 33 Dz: U: R: P: poz. 239 zwinięto Urząd Depozytów Sądowych we Lwowie, a czynności tego Urzędu i przechowane w nim depozyty sądowe wraz z księgami i dokumentami objęły z dniem 1. VI. 1935 właściwe sądy we Lwowie i Kasy Urz. Skarb. we Lwowie w myśl zarządzeń o depozytach sądowych.

b) odnośnie zezwolenia na małżeństwo.

§ 190. Do zawarcia ślubów małżeńskich sąd nie powinien małoletniemu udzielić zezwolenia, dopóki nie otrzyma zadawalającego wyjaśnienia tak co do majątku i dochodów jak i co do osobistych przymio-

tów i stosunków przyszłego małżonka, dopóki nie zawezwie samego małoletniego i nie przekona się z jego własnego oświadczenia, złożonego w nieobecności opiekuna i przyszłego małżonka, iż jest to jego wolne i dobrze przemyślane postanowienie, zawarcia małżeństwa. Jeżeli małoletni jest zanadto oddalony od siedziby sądu, można wezwać sąd bliżej niego będący, aby go na te okoliczności przesłuchał.

Dopóki umowy małżeńskie nie są jeszcze uporządkowane i wszystkie strony interesowane nie zgadzają się na warunki, których ustanowienie dla dobra małoletniego sąd uzna za potrzebne, nie powinno się udzielić zezwolenia na małżeństwo.

§ 191. Postanowienie, którem zezwala się małoletniemu na zawarcie małżeństwa, zawierać powinno, prócz imienia i nazwiska oblubieńców, także imię i nazwisko opiekuna lub opiekunki i współopiekuna i nadmienić wyraźnie o udzieleniu lub odmówieniu przez nich zezwolenia.

Jeżeli zezwolenia na zawarcie małżeństwa udzieliła pierwsza instancja wbrew woli opiekuna lub jeżeli zezwolenia na małżeństwo odmówionego w pierwszej instancji udzieli wyższy sąd, powinno postanowienie zawierać dodatek, że małżeństwo może być dopiero wtedy zawarte, gdy uzyskana prawomocność tego postanowienia będzie niewątpliwą na podstawie sądowego potwierdzenia.

Jeżeli małoletni lub tegoż przyszły małżonek jest osobą wojskową, która bez zezwolenia swego przełożonego nie może zawrzeć małżeństwa, należy w postanowieniu umieścić wyraźne zastrzeżenie, iż zawarcie ślubu nastąpić może dopiero po przedłożeniu zezwolenia władzy wojskowej.

Por. odnośne przepisy dotyczące małżeństw funkc. Policji P. (z r. 1928 poz. 762, 1934 poz. 370, 1935 poz. 314;) oficerów (1932, poz. 295.) Rozp. Prez. Rzplitej z 7. X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (art. 50—51) — Dz. U. R. P. Nr. 89 poz: 747 i §§ 90—95 Rozp. Min. Spr. Wojsk. 17. III. 1933 Nr. 20. poz. 132. (wyk.); ust. o powsz. obow: służby wojskowej—tekst jednol. Dz. U. R. P. Nr. 60: poz: 455 z r. 1933 oraz art. 95. kod. karnego wojskowego z r. 1932 Nr. 91 Dz. U. R. P. poz: 765: —

§ **192.** Jeżeli na jakąś czynność prawną małoletniego ma być spisany akt notarjalny, winien sąd prawnego zastępcę zaopatrzyć w potrzebny dokument legitymacyjny.

c) co do lokowania kapitałów:

§ **193.** Opiekun i sąd odpowiedzialni są za to, by zbędna gotówka małoletniego, stosownie do przepisu § 230 ust. cyw. jak najrychlej z pożytkiem została ulokowana. Aby wynaleźć sposobność do tego, można przez przybite w gmachu sądowym uwiadomienie, a nawet dziennikami ogłosić gotowość pożyczki. Co do sposobu ulokowania kapitałów należy zawsze przesłuchać opiekuna. Jeżeli się pozostawia opiekunowi wykonanie zatwierdzonego sposobu lokaty, winien mu sąd polecić, ażeby się w ciągu odpowiedniego terminu wykazał wykonaniem sądowego polecenia.

§ **194 pkt. 1-5** uchylony, a w to miejsce ma zastosowanie art. 2 Rozp. Prez. Rzpltej z 15 lutego 1928, Nr. 17. Dz. U. R. P. poz. 141 Art. ten brzmi:

Art. 2. Za lokatę z bezpieczeństwem prawnem pupilarnem) uważa się:

1) kupno i budowę nieruchomości w kraju położonych;

2) udzielanie pożyczek pod zastaw nieruchomości w kraju położonych lub na hipotekę tych nieruchmości za zabezpieczeniem prawnem (pupilarnem); udzielanie pożyczek pod zastaw hipotek, przyczem pożyczzki te nie mogą przekraczać 75% zastawionej wierzytelności, która ma czynić zadość przepisom o bezpieczeństwie prawnem (pupilarnem);
3) kupno papierów państwowych lub przez Państwo gwarantowanych;
4) kupno listów zastawnych krajowych instytucyj kredytu długoterminowego emitowanych za zabezpieczeniem prawnem (pupilarnem) oraz obligacyj Polskiego Banku Komunalnego i Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu;
5) umieszczanie funduzsów w instytucjach bankowych i w komunalnych instytucjach kredytowych na książeczki wkładowe, które z mocy obecnie obowiązujących przepisów dzielnicowych korzystają z prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo prawne (pupilarne)), względnie prawo takie w przyszłości uzyskają.

§ 194 pkt. 6. uchylono §-em 2 Rozp. Prez. Rzpltej z 22. grudnia 1924 poz. 1001 (o zwinięciu wspólnych kas sierocych, które istniały we Lwowie, Krakowie i Cieszynie).

Z cyt. wyżej rozp. (o sposobie lokowania funduszów...) wymienić tu jeszcze należy następujące artykuły:

Art. 1. Fundusze, należące do osób prawa publicz-

nego, fundacyj i do osób niewłasnowolnych oraz do tych osób fizycznych i prawnych, których majątek z jakiegokolwiek powodu znajduje się pod zarządem kuratora, winny być lokowane z bezpieczeństwem prawnem (pupilarnem).

Postanowienie to nie dotyczy funduszów, potrzebnych na bieżące wydatki i prowadzenie gospodarstwa w zwykłym trybie, oraz funduszów osób prawa publicznego, potrzebnych na bezpośrednie realizowanie ich zadań.

Art. 4. Zabezpieczenie funduszów w rozumieniu punktów 2 i 4 art. 2 jest prawne (pupilarne) tylko wtedy, gdy suma zobowiązania wraz z poprzedzającemi ją ciężarami nie przekracza połowy rzeczywistej wartości obciążonej nieruchomości miejskiej względnie dwóch trzecich rzeczywistej wartości obciążonej nieruchomości wiejskiej.

Art. 5. Na dobrach powierniczych (fideikomisowych), na budynkach, obciążonych obowiązkiem zniesienia, oraz na lasach ochronnych w rozumieniu art. 19. rozporządzenia Prezydenta Rzeczpospol. z dnia 24 czerwca 1927 r. o zagospodarowaniu lasów niestanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 504) nie wolno lokować funduszów osób w art. 1 wymienionych.

Art. 6. zd. 2 v. przy § 199.

Art. 9. zd. 1. Przepisy dzielnicowe na obszarze b. dzielnicy austrjackiej i pruskiej o lokowaniu funduszów osób niewłasnowolnych oraz tych, których majątek znajduje się pod zarządem kuratora, zachowują moc obowiązującą z wyjątkiem punkt.1-5 § 194 ces. pat. z dnia 9 sierpnia 1854 r. (austr. Dz. U. P. Nr: 208) wzgl. ustępu 1 § 1807 niem. kod. cyw. W miejsce tych uchylonych przepisów ma zastosowanie art. 2 niniejszego rozp.

§ 195. W zapisie długu odnośnie kapitału małoletniego musi być zawsze umieszczony warunek, że wolno jest wierzycielowi żądać natychmiast zwrotu całego kapitału wraz z zaległemi odsetkami, gdyby

procenty lub w razie umówionej terminowej spłaty kapitału, choćby jedna jego rata najdalej w ciągu sześciu tygodni po terminie zapadłości nie została uiszczona.

Wierzytelności osób trzecich nie mogą być przeto nabywane na rzecz pupila, jeżeli takie oświadczenie nie jest już zawarte w skrypcie dłużnym, lub dłużnik nie złoży go wdodatkowym dokumencie.

§ 196. Wartość dóbr nieruchomych, które mają służyć na zabezpieczenie pożyczki należy zasadniczo oznaczyć przez ocenienie sądowe, jeżeli nie można jej wypośrodkować bez tego z rejestrów podatku gruntowego lub z katastru. Do takiego ocenienia zawsze wezwać należy opiekuna małoletniego Jeżeli za podstawę ma być wzięte ocenienie sądowe, przedsięwzięte bez przybrania opiekuna, musi on na razie zawsze być przesłuchanym odnośnie zastosowalności takiego ocenienia. Przy domach, które zbudowane są tylko z drzewa, gliny lub innego nieogniotrwałego materjału, należy uwzględnić tylko wartość gruntu.

§ 197. Wartość budynków w miejscowościach w których podatki płaci się według dochodu z czynszu, może być obliczona podług zeznań czynszowych, uwierzytelnionych przez komisję do badania czynszów domowych. Jednak za podstawę przeciętnego obliczenia przyjąć należy, przytem najmniej sześcioletni dochód z czynszów,załączyć świadectwo zaprzysiężonych biegłych odnośnie dobrego stanu budowy domu i uwzględnić przytem tak wszelkie jego ciężary jak i stosunki miejscowe i inne, które w pojedynczych przypadkach wpływają na wartość domu.

Wreszcie musi być dom ubezpieczony od szkody ogniowej w publicznie zatwierdzonym zakładzie u-

bezpieczenia od ognia, a dłużnik zobowiązany do nieprzerwanego trwania tego ubezpieczenia pod rygorem płatności kapitału.

§ 198. W ogólności powinien sąd, pomimo wykazanego w ustawowy sposób bezpieczeństwa, odmówić zatwierdzenia umowy pożyczki, jeżeli, po starannem zbadaniu wszelkich okoliczności poważnie poważne wątpliwości, czy to odnośnie osoby dłużnika, czy też odnośnie jego praw własności do zaofiarowanej hipoteki lub co do jej jakości albo wartości.

§ 199. Jeżeli jednak w przypadkach dziedziczenia chodzi o objęcie majątku ustawowo niepodzielnego przez jednego ze współdziedziców, za spłatą pozostałych, wówczas części dziedziczne małoletnich współdziedziców można obejmującemu dać na kredyt także bez wykazania bezpieczeństwa prawnego, jeżeli tylko na majątku oddziedziczonym ustanowi się hipotekę z prawem pierwszeństwa przed wszystkiemi innemi osobistemi długami obejmującego.*

Art. 6. zd. 2. Rozp. Prez. Rzpltej z 15. II. 1928 Nr. 17. Dz. U. R. P. poz. 141. (o sposobie lokowania funduszów...) brzmi:

Przepisy niniejszego rozporządzenia nie mają również zastosowania w wypadku dobrowolnego zabezpieczenia gotówkowych spłat spadkowych współdziedziców niewłasnowolnych, gdy jeden ze współdziedziców niewłasnowolnych otrzymuje w drodze działów spadkowych cały nieruchomy majątek spadkowy wskutek prawnej jego niepodzielności, jeżeli tylko na tym nieruchomym majątku będzie ustanowione prawo zastawu względnie hipoteka z prawem pierwszeństwa przed wszystkiemi innemi osobistemi długami obejmującego majątek spadkowy.

§ 200. Na dobrach powierniczych nie należy lokować pieniędzy, poruczonych pieczy.*

Por. art. 5. Rozp. Prez. Rzpltej — cytowany przy § 194.

§ 201. Jeżeli kapitały sieroce umieszczone będą z pożytkiem przez kupno państwowych zapisów długu należy także, ze względu na ich wartość kursową, zarachować wynikającą zwyżkę (agio).

Papiery państwowe, należące do małoletnich, podlegające losowaniu i dające nadzieję wygranej, nie powinny być nigdy sprzedane, jeżeli tego nie wymaga konieczność lub oczywista korzyść pupila.

§ 202. Jeżeli w majątku małoletniego znajdują się prywatne zapisy długu, które nie są odpowiednio rentowne lub zabezpieczone, należy stosownie do przepisu § 236 ust. cyw. starać się o należyte ich zabezpieczenie i oprocentowanie lub w razie potrzeby o ich ściągnięcie.

Majątek przypadający pozatem małoletniemu, a który ulokowany jest z pożytkiem w sposób inny niż w § 194 oznaczono; akcje Banku Polskiego lub innych krajowych towarzystw, mogą być na wniosek opiekuna tak długo zatrzymane, dopóki się nie okaże korzystniejsza sposobność umieszczenia ich z pożytkiem i sąd na to się zgodzi. Przy ocenianiu takich przypadków należy przedewszystkiem na to zważać, czy papiery tego rodzaju mają ogólny dobry kredyt i pomyślny kurs i czy strata wynikła z doraźnej ich sprzedaży nie byłaby większą niż niebezpieczeństwo z tymczasowego ich zatrzymania.

Rachunki opiekunów*.

§ 203. W sądach okr.* mają opiekunowie w regule zestawić pozasądownie rachunek z majątku swych pupilów i przedłożyć go sądowi na piśmie wraz z wymaganemi załącznikami, o ile sąd według przepisów ustawy cywilnej od tego ich nie uwolnił.

W przypadkach, w których rachunek składa się tylko z niewielu pozycyj przychodu i rozchodu, winny sądy grodzkie wpisać go do protokołu na podstawie przedłożonych zapisków i załączników na audjencji do której wezwać należy opiekuna i ewentualnie najbliższych krewnych małoletniego, a następnie go załatwić w odpowiedni sposób.

§ 204. W rachunkach z majątku osób, pieczy poruczonych, należy wpierw umieścić majątek, jaki istniał z początkiem roku rachunkowego, tak jak jest wykazany w inwentarzu i innych aktach sądowych lub w ostatnim rachunku poprzednim, następnie należy wykazać dokładnie zmiany majątku zakładowym, przychody i rozchody za czas, objęty rachunkiem, tudzież obliczyć czystą kwotę majątku pozostającą z końcem roku rachunkowego, a w końcu należy podać z czego majątek się składa, jak jest przechowany, zabezpieczony i umieszczony.

O ile pojedyncze pozycje wydatków i przychodu wymagają uprawdopodobnienia, należy ocenić według ich kwoty lub co do dóbr nieruchomych według ich właściwości.

§ 205. Gdy jest więcej pupilów, należy tylko o tyle majątek każdego z nich wykazać w osobnym rachunku, o ile nie wszyscy biorą równy udział w przychodach i rozchodach.

§ 206. Jeżeli małoletni posiada handel lub fabrykę, może sąd poruczyć ich zarząd, jeżeli w ostatniej woli nie ma co do tego prawomocnego rozporządzenia według swego uznania samemu opiekunowi, lub jeśli on nie posiada potrzebnych do tego zdolności lub nie może objąć zarządu, biegłemu kierownikowi handlu lub fabryki. W ostatnim przypadku może opiekun każdego czasu żądać od kierownika wyjaśnienia co do stanu interesów i przeglądać księgi oraz korespondencje.

Roczne zamknięcie rachunków, władzy opiekuńczej, przedłożyć się mające, musi być podpisane przez opiekuna lub jeżeli on sam nie prowadzi zarządu przez kierownika, a ponadto w obydwu przypadkach, przez ustanowionego przez sąd, zaprzysiężonego biegłego rachunkowego, który po dokładnem sprawdzeniu i porównaniu rachunku z księgami handlowemi ma stwierdzić, że jest on zupełnie zgodny.

To zamknięcie rachunkowe (bilans) ma być tak sporządzone, aby jasno z niego widać było, jak wielkim jest majątek handlu lub fabryki w realnościach, towarach, ruchomościach, wierzytelnościach pewnych i niepewnych oraz w gotówce; ile są dłużne wszystkim swoim wierzycielom i na czem polega czysty zysk lub strata za ubiegły rok: Z każdej z tych rubryk należy jednak podać tylko główną sumę.

Przepisy niniejszego paragrafu stosować należy także do spółek handlowych i fabrycznych, w których małoletni mają udział o tyle, o ile na to zezwalają przy odziedziczonych udziałach spółkowych wiążące dziedziców kontrakty spółki.

§ 207. Rachunki opiekunów należy w każdym roku zamknąć z ostatnim dniem tego miesiąca, w któ-

rym opieka się zaczęła lub który wyznaczył sąd jako dzień zamknięcia. Rachunki te powinny być przedłożone sądowi najdalej w przeciągu czasu, ustanowionego w § 239 ust. cyw. bez względu na to, że ewentualnie pertraktacja majątku spadkowego, przypadłego małoletnim, jeszcze ukończoną nie została.

§ 208: Każdy rachunek z opieki musi być ściśle sprawdzonym. Należy przytem w szczególności zbadać:

1. czy majątek zakładowy, tak, jak się okazuje z inwentarza i innych aktów sądowych albo z rachunku poprzedzającego, wstawiono w zupełności w przychód;

2. jak dalece rachunek w poszczególnych pozycjach zgadza się z załącznikami;

3. czy przychód i rozchód, o ile natura ich pozwala, są dostatecznie poświadczone;

4. czy wpłaty, od czasu do czasu się powtarzające, nieprzerwanie po sobie następują i łączą się w przychodzie i rozchodzie;

5. czy przy interesach i wpłatach, które według ustawy cywilnej wymagają zatwierdzenia sądowego, nie zachodzi brak tegoż i czy w takim przypadku zatwierdzenie sądowe może być dodatkowo udzielonem;

6. czy cały majątek zakładowy jest należycie przechowany i ubezpieczony, czy zbędna gotówka umieszczoną jest z pożytkiem, a w końcu:

7. jak dalece zarząd sam był odpowiednim i pożytecznym:

§ 209. Sądy okr., mające własnych urzędników rachunkowych, mają korzystać z ich pomocy przy sprawdzaniu rachunków. Inne władze opiekuń-

cze winny, ile możności same spełniać tę czynność, jednakże do sprawdzenia rachunków obszernych lub takich, których ocenienie wymaga szczególnej znajomości fachowej, mogą być zamianowani jeden lub dwaj biegli. W pierwszym rzędzie należy do sprawdzenia rachunków posługiwać się bliskimi krewnymi małoletniego, mieszkającymi w siedzibie sądu, jeżeli się do tego nadają. Mają oni zająć się rewizją bezpłatnie. Innym biegłym rachunkowym można wyznaczyć z majątku małoletniego wynagrodzenie, odpowiednie ich trudom.

§ 210. Biegli rachunkowi mają orzeczenie swoje przedłożyć sądowi, a poszczególne pozycje, przy których uznają potrzebę uwag, oznaczyć liczbami według porządku, przyjętego w rachunku. Mimo tego orzeczenia musi sąd przez własne zbadanie rachunków przekonać się, czy majątek poruczonego pieczy jest odpowiednio zarządzanym, czy przychód i rozchód wykazany jest podług właściwych zasad i jakie jeszcze inne ważne uwagi należałoby ewentualnie dodać.

§ 211. Przy sprawdzaniu rachunku winien sąd dokładnie uwzględnić wychowanie i osobiste przymioty poruczonego pieczy, stan i właściwość majątku, tudzież wszystkie inne okoliczności. Winien przeto zasadniczo pomijać nieznaczne zarzuty, których wyjaśnienie byłoby połączone z niestosunkowemi kosztami lub stratą czasu i nie wymagać kosztownych stwierdzeń nieznacznych pozycyj.

§ 212. Jeżeli w rachunku nie ma żadnych błędów lub tylko takie, które można poprawić w przyszłym rachunku albo tylko pomyłki w liczeniu, co do których nie potrzeba żadnych dalszych wyjaś-

nień, natenczas należy przedłożony rachunek natychmiast ostatecznie dekretem załatwić:

Jeżeli jednak rachunek ma być zupełnie przerobiony, lub też poprzednio nastąpić ma bliższe wyjaśnienie jednej lub więcej pozycyj, wówczas należy polecić składającemu rachunek, aby w wyznaczonym czasokresie przedłożył przerobiony rachunek lub swoje wyjaśnienia. Po dopełnieniu tego polecenia może sąd albo natychmiast, albo gdy uznaje za potrzebne powtórne badanie, po ponownem przesłuchaniu biegłych rachunkowych i po ewentualnem zażądaniu dalszych wyjaśnień od składającego rachunek, sprawę ostatecznie rozstrzygnąć.

§ 213. Jeśli opiekun nie zastosował się do czasokresu, wyznaczonego mu do złożenia żądanych wyjaśnień, należy albo zmusić go stosownemi środkami przymusowemi do zadośćuczynienia poleceniu lub wedle okoliczności zagrozić mu, że w razie zaniedbania przedłużonego czasokresu, bez wyczekiwania jego wyjaśnień, przystąpi się do ostatecznego załatwienia rachunku i to zagrożenie następnie wykonać:

§ 214. W dekrecie, którym ostatecznie załatwi się rachunek, złożony z majątku małoletniego musi się zaznaczyć, z czyjego majątku, kto i za jaki czas rachunek złożył, jak dalece sąd uznał go za prawdziwy, ile wynosi ogólna suma czystego majątku i reszta kasowa, znajdująca się w przechowaniu zastępcy lub jego pretensja do małoletniego, a wreszcie, ile wynosiły dochody małoletniego w roku ubiegłym.

Na każdym zatwierdzonym rachunku należy

urzędownie zaznaczyć dzień i liczbę zatwierdzającego dekretu.

§ 215. Po osiągnięciu pełnoletności i załatwieniu rachunku końcowego, należy byłemu pupilowi, na jego żądanie, wydać złożone przez jego opiekuna rachunki wraz z załącznikami. Jeżeli rachunek składa się z kilku arkuszy, należy go przeciągnąć nitką i przytwierdzić ją na ostatniej kartce pieczęcią sądową. Na wydane rachunki i jego załączniki spisać należy dokładny protokół i przechować go w registraturze, po dołożeniu własnoręcznego potwierdzenia odbiorcy.

Rachunki, obejmujące majątek kilku małoletnich, mogą być wydane, gdy opieka co do wszystkich ustała, tylko za potwierdzeniem odbioru wystawionem wspólnie przez wszystkich.

Małoletni, którzy wyszli z opieki, mogą zwolnić opiekuna od sądowego przedłożenia rachunku końcowego.

§ 216. Po skończonej opiece i załatwieniu rachunku końcowego, nie można sporów z czynności opiekuńczych rozstrząsać i rozstrzygać z urzędu, lecz w drodze postępowania procesowego, o ile wogóle jeszcze według § 18 dalsza rozprawa ma miejsce.

Wydanie majątku.

§ 217. Skoro małoletni dojdzie do własnego zarządu majątkiem, ma mu sąd wydać jego majątek, jeżeli nie zachodzi żadna przeszkoda prawna, a jeżeli ten majątek znajduje się w rękach opiekuna, polecić mu, by wydał majątek i w stosownym czasokresie

z tego się wykazał. Sporządzony wykaz majątku i załatwione rachunki służą przytem za podstawę.

Gdyby jednak ten, który doszedł do własnego zarządu majątkiem nie żądał w przeciągu trzech miesięcy wydania majątku, znajdującego się w kasie sierocej, winien go sąd wezwać do odebrania w przeciągu wyznaczyć się mającego czasu, z ostrzeżeniem, że w przeciwnym razie majątek jego oddanym zostanie z kasy sierocej do kasy depozytowej. To wezwanie należy mu doręczyć osobiście, a jeżeli temu wezwaniu zadość nie uczyni, oddać majątek do urzędu depozytowego, przez co gaśnie obowiązek sądu starania się o umieszczenie gotowych pieniędzy lub o podjęcie procentów od kapitałów już umieszczonych. Jeżeli miejsce pobytu byłego pupila jest nieznane lub wezwania nie można mu doręczyć, może on być wprawdzie wezwany edyktem do odebrania, jednakże, jeżeli on do tego wezwania się nie zastosuje, nie można przedsiębrać żadnej zmiany w przechowaniu i zarządzie jego majątku.

§ 218. Przy wydawaniu majątku osobom wojskowym od sierżanta wdół, bez względu na to, czy pozostają w rzeczywistej służbie, czy też na urlopie, sąd winien trzymać się przepisu, że osobom tym bez zezwolenia władzy wojskowej nie można wydawać żadnej kwoty kapitału.

Jeżeli zatem takie osoby wojskowe, pomimo osiągniętej pełnoletności nie otrzymają pozwolenia do odebrania ich majątku, ma sąd z tym majątkiem, jak długo ta przeszkoda trwa, postępować tak, jak z majątkiem małoletniego.

§ 219, Przepisy niniejszego rozdziału stosować należy także do czynności kuratelarnych. Jednak

sąd powinien odnośnie tych nieobecnych, których rychłego powrotu spodziewać się można, na to zważać, by oni po powrocie, wskutek przedsięwziętego w międzyczasie ulokowania, ich majątku, nie doznali niepotrzebnie trudności w swobodnym zarządzie tymże.

DZIAŁ CZWARTY.

O pieczy nad powiernictwami.

Ustanowienie powiernictwa.

§§ 220—222 — określające warunki uzyskania zezwolenia panującego na ustanowienie powiernictwa są bezprzedmiotowe, bo wedle ust. z r. 1868 ustanowienie fidekomisu może nastąpić tylko w drodze ustawy.*)

Por. §§ 618-645 u. c.

Inwentarze powiernictw.

§ 223. Jeżeli powiernictwo ustanowionem zostanie przez założyciela za jego życia, musi być inwentarz powiernictwa spisanym sądownie natychmiast, skoro sąd otrzyma wiadomość o zatwierdzeniu, w przeciwnym razie nastąpi spisanie z chwilą śmierci założyciela. Jeśli po śmierci założyciela powiernictwa okaże się ubytek w majątku, przeznaczonym na powiernictwo, lub jego zmniejszenie wskutek należytości z niego zapłacić się mające, przez uzupełnie-

nie zachowku dziedziców koniecznych lub w inny sposób, winien sąd sporządzić nowy inwentarz czystego spadku powierniczego.

§ 224. Z chwilą śmierci każdego posiadacza powiernictwa, należy sporządzić nowy inwentarz i opisać w nim najpierw majątek powierniczy wedle stanu, w jakim go pozostawił, następnie, jeżeli powiernictwo spowodu powiększenia lub zmniejszenia majątku zakładowego, wykazanego w głównym inwentarzu, ma uiścić zwroty do spadku wolnodziedzicznego lub czegoś żądać z niego, wykazać je i wymienić jako wierzytelności lub dług powiernictwa.

Wykaz ten musi być sporządzony nawet wówczas, jeżeli cały wolnodziedziczny i powierniczy majątek spadkodawcy przypada temu samemu dziedzicowi. Jeżeli w głównym inwentarzu nie oznaczono dokładnie, co należy uważać za przynależność nieruchomego dobra, ma o tem rozstrzygnąć sąd po myśli przepisów ustawy cywilnej (§§ 294 — 297) po przesłuchaniu biegłych i stron interesowanych.

§ 225. Jeżeli następstwo w dziedziczeniu majątku wolnodziedzicznego i powierniczego przypada różnym osobom, należy między niemi obliczyć, ile bezpośredni następca w powiernictwie od dziedziców wolnodziedzicznego majątku ma żądać, lub im zapłacić spowodu wiszących lub pobranych pożytków, spowodu zapadłych lub odebranych odsetek i rent, spowodu zaległych długów powiernictwa lub z innych powodów.

Zapłacenie należytości i kosztów sądowych.

§ 226. Przy pertraktacji spadkowej założyciela powiernictwa należytości, zapłacić się mające oraz ko-

szta sądowe ciążą na powiernictwie. Celem zaspokojenia ich może być powiernictwo obciążone. Przy następnych pertraktacjach winien zapłaty te uiścić dziedzic powiernictwa z tegoż owoców. W równy sposób winien posiadacz powiernictwa, bez zmniejszania majątku zakładowego, uiścić wszystkie inne koszta sądowe i kuratorskie, wynikające ze spraw powierniczych.

Kurator powiernictwa.

§ 227. Dla każdego powiernictwa należy ustanowić kuratora. Sąd winien przytem należycie uwzględnić wnioski oczekiwaczy powiernictwa, a co do osobistych przymiotów kuratora przestrzegać przepisów ustawy cywilnej o opiekunach.

Kuratorem może być ustanowiony także jeden z oczekiwaczy. Wierzyciele i dłużnicy powiernictwa nie mogą być dopuszczeni do tego urzędu.

§ 228. Obowiązkiem kuratora jest zastępować prawa potomstwa, powołanego do dziedziczenia w powiernictwie i czuwać nad tem, aby utrzymać majątek zakładowy powiernictwa, a stan jego nie był naruszonym. Jest on obowiązany nietylko wydać sądowi swoją opinję, żądaną w sprawach powiernictwa, lecz także donosić o wszelkich przedsięwzięciach posiadacza powiernictwa, sprzeciwiających się tegoż obowiązkom, a szkodliwych dla dziedziców powiernictwa (§ 253 i 254).

§ 229. W ważniejszych sprawach powierniczych, o ile przesłuchanie wszystkich dziedziców powiernictwa nie jest wyraźnie przepisane (§§ 634 i 644 ust. cyw.), należy powołać do rady prócz kuratora po-

wiernictwa także kilku najbliższych oczekiwaczy powiernictwa, a szczególnie tych, którzy nie są tak oddaleni od miejsca sądu, aby ich przesłuchanie spowodowało wielką stratę czasu. W szczególności ma kurator wspólnie z najbliższymi oczekiwaczami powiernictwa brać udział we wszystkich procesach, dotyczących majątku zakładowego powiernictwa.

Zabezpieczenie majątku powierniczego.

§ 230. Zabezpieczenie majątku powierniczego odnośnie dóbr nieruchomych, do niego należących, odbywa się przez wpisanie rozporządzenia powierniczego do ksiąg publicznych. W krajach, w których ksiąg publicznych nie zaprowadzono, należy stosować istniejące tamże przepisy. Kosztowności i ruchomości, z wyjątkiem kapitałów, mogą pozostać w przechowaniu posiadacza powiernictwa, który jednak ma odbiór ich potwierdzić, albo w inwentarzu powierniczym lub też w osobnym dokumencie. Publiczne i prywatne zapisy długu i wszelkie inne dokumenty, dotyczące wierzytelności powiernictwa, muszą być wzięte w przechowanie sądowe.

§ 231. Przy lokowaniu, wypowiadaniu i spłacie kapitałów powiernictwa, należy stosować przepisy ustawy cywilnej i trzeciego rozdziału niniejszej ustawy co do majątku małoletnich. Odnośnie umieszczenia kapitału powiernictwa winien sąd zawsze przesłuchać kuratora, a w ważniejszych przypadkach także najbliższych oczekiwaczy (§ 229). Przy wykazanem niewątpliwie bezpieczeństwie ustawowem, może jednak sąd zatwierdzić wniosek posiada-

cza powiernictwa, mimo odmowy zezwolenia ze strony kuratora i oczekiwaczy.

§ 232. Sumy pieniężne, umieszczone u osób prywatnych na rzecz powiernictwa, muszą być wyraźnie oznaczone w skrypcie dłużnym i w księgach publicznych, jako kapitały powiernictwa, papiery państwowe, jeżeli opiewają na okaziciela, muszą być przez publiczną kasę zawinkulowane, jeśli zaś opiewają na oznaczone nazwisko, należy je przepisać na powiernictwo.

Obciążenie.

§ 233. O zezwolenie na zastaw powiernictwa może wnieść tylko posiadacz powiernictwa, a nie jego wierzyciele. Jeżeli jednak sąd udzielił już zezwolenia posiadaczowi powiernictwa i na podstawie skryptu dłużnego w należytej formie wystawionego, powiernictwo wyraźnie obciążono prawem zastawu, może wierzyciel sam wyjednać intabulację wierzytelności.

§ 234. Jeśli posiadacz powiernictwa zmarł, zanim zrobił użytek z udzielonego mu sądownie zezwolenia do zadłużenia powiernictwa, a zatem przed wystawieniem w należytej formie zapisu długu na otrzymaną pożyczkę, z prawem zastawu na powiernictwie, lub zanim podjął z urzędu depozytowego kapitały powiernicze, należy uważać pozwolenie na obciążenie za zgasłe, a prawo, udzielone zmarłemu posiadaczowi powiernictwa, nie przychodzi ani na jego spadkobierców wolnodziedzicznych, ani na następcę w powiernictwie.

§ 235. Do podania o sądowe zezwolenie zadłużenia powiernictwa dołączyć należy obliczenie trzeciej

części powiernictwa, sporządzone ściśle wedle zasad §§ 636 i 637 ustawy cywilnej.

§ 236. Jeżeli powiernictwo składa się z więcej dóbr lub kapitałów, należy trzecią część powiernictwa obliczyć osobno z każdego dobra lub z każdego kapitału.

§ 237. Przy obliczeniu trzeciej części musi być wartość powiernictwa wykazana przez specjalnie w tym celu przedsięwzięte ocenienie sądowe. Jednak od uznania sędziego zależy, po przesłuchaniu kuratora powiernictwa i najbliższych oczekiwaczy, przyjąć za podstawę dalszego zadłużenia powiernictwa ocenienie, przedsięwzięte już należycie przy intabulacji dawniejszych długów powiernictwa.

§ 238. Dla ocenienia sądowego, które ma służyć za podstawę obliczenia trzeciej części powiernictwa, zaproponują: posiadacz powiernictwa, kurator i najbliżsi oczekiwacze biegłych, sąd zaś zamianuje ich według przepisów, wydanych dla spraw spornych. Posiadaczowi powiernictwa, kuratorowi i oczekiwaczom wolno się jawić przy ocenieniu i zwracać uwagę na wszystko, co może służyć do należytego ocenienia wartości powiernictwa. W tym celu musi ich sąd uwiadomić o czasie, w którym ocenienie będzie przedsięwzięte.

Jeżeli dobra nieruchome podlegają rzeczowej właściwości innej władzy, należy wnieść prośbę o ocenienie do instancji powierniczej, która prześle ją do instancji rzeczowej i zawiadomi ją o nazwisku i miejscu zamieszkania kuratora i najbliższych oczekiwaczy.

§ 239. Na przedłożone przez posiadacza powiernictwa obliczenie trzeciej części powiernictwa i dłu-

gów może sąd wedle swego uznania przesłuchać kuratora i najbliższych oczekiwaczy.

§ 240. Obliczenie długów musi jasno wykazywać, ile wynoszą łącznie wzięte długi, ciążące na dobrach powiernictwa, pochodzące od obecnego posiadacza, jego poprzedników lub od założyciela powiernictwa, z wliczeniem w to także fundacyj i innych zapisów, ewentualnie przez założyciela ustanowionych, a na powiernictwie ciążących i o ile, po potrąceniu tej sumy, trzecia część wartości powiernictwa jest jeszcze nieobciążoną. Dożywotnie pensje i inne bieżące wypłaty, ustanowione na nieoznaczony czas lub na zawsze, kapituluje się po pięć od sta.

Każdy dług wymienia się w takiej kwocie, w jakiej w czasie podania o zadłużenie mógłby być spłacony. Jeżeli więc wypłatę uskutecznić należy w państwowych zapisach długu lub w innej walucie, niż ta, wedle której oceniono dobra, oblicza się dług, według ostatniego kursu giełdowego.

§ 241. Postanowienie, zezwalające na oddłużenie powiernictwa musi podać w oznaczonych sumach tak kwotę długu, jakoteż rocznych spłat, a jeżeli jest więcej dóbr powierniczych, ustalić sumę, która na każdem z nich może być ubezpieczoną. Postanowienie ma być doręczone kuratorowi i najbliższym oczekiwaczom nawet wtedy, jeżeli ich w sprawie prośby posiadacza powiernictwa nie przysłuchiwano.

§ 242. Stosunki prawne posiadacza powiernictwa odnośnie jego wierzycieli, ocenia się nie według przepisów o stopniowem umarzaniu długów powierniczych, lecz wedle treści zapisów długu, wystawionych przez niego samego lub przez jego poprzedników i według ogólnych zasad prawnych. O ile nie

jest jeszcze obowiązanym do spłacenia długu na rzecz powiernictwa, wolno mu uskuteczniać zapłaty zapomocą nowych pożyczek.

§ 243. Długów zabezpieczonych na owocach dóbr powierniczych jedynie na czas życia posiadacza, nie wlicza się przy obliczeniu trzeciej części powiernictwa.

Gdyby jednak długi te miały stanowić przeszkodę w oprocentowaniu i w przepisanej stopniowej spłacie długu powierniczego, natenczas zadłużenie powiernictwa może nastąpić tylko o tyle, o ile danem będzie zabezpieczenie dla przepisanych spłat długu powiernictwa i dla spłaty procentów.

Przy podniesieniu trzeciej części pieniężnego powiernictwa, należy także zabezpieczyć roczne spłaty prawem zastawu na procentach pozostałych dwóch trzecich części.

§ 244. Posiadacz powiernictwa nie może zrobić użytku z udzielonego mu pozwolenia na zadłużenie powiernictwa, jeżeli po czasie, w którym o nie prosił, nowy dług ubezpieczonym został na powiernictwie lub na jego owocach. W tym wypadku należy ponownie wnieść o sądowe zezwolenie na ustanowienie hipoteki na powiernictwie.

§ 245. Pozwolenie na zadłużenie powiernictwa nie może być nigdy samo przez się wpisane do ksiąg publicznych, lecz tylko odnośnie do pewnej oznaczonej wierzytelności i równocześnie ze skryptem dłużnym.

§ 246. Podanie o zaintabulowanie długu powierniczego wnieść należy zawsze do instancji powierniczej, która prześle je tabuli krajowej lub urzędowi ksiąg gruntowych, jeśli jej samej nie przysługuje

prawo prowadzenia ksiąg gruntowych odnośnie tego dobra.

Oczyszczenie z długów.

§ 247. Instancja powiernicza i kurator mają czuwać nad tem, aby dług powierniczy spłacono w oznaczonych terminach.

§ 248. Posiadacz powiernictwa zadłużonego lub w kapitale umniejszonego, ma przedłożyć sądowi przy końcu każdego roku dokładny wykaz o uiszczeniu spłat, zapadłych w ciągu roku. W wykazie tym należy najpierw podać cały dług powiernictwa, według inwentarza powiernictwa i wyciągów z ksiąg hipotecznych, lub z wyciągu depozytowego, następnie obliczyć kwotę wszystkich spłat, przypadających na ubiegły rok, stosownie do rozporządzeń sądowych, wydanych przy zadłużeniu powiernictwa lub przy podnoszeniu kapitałów. Jeżeli posiadacz powiernictwa z pojedyńczych długów zapłacił więcej, niż był wobec powiernictwa zobowiązanym zapłacić za rok ubiegły, może sobie nadwyżkę policzyć na rachunek innych pozycyj dłużnych lub następnych lat. Zawsze jednak należy obliczać spłaty wedle pierwotnej kwoty wszystkich wierzytelności, ubezpieczonych na powiernictwie i jeszcze całkiem nie spłaconych, nie zaś według sumy, która w czasie przedłożenia wykazu pozostaje jeszcze do zapłacenia.

§ 249. Uskutecznione wpłaty ma posiadacz powiernictwa udowodnić zaświadczeniami depozytowemi i kwitami, a jeżeli wierzytelności, wpisane w księgach publicznych umorzono, udowodnić, że zostały wykreślone. Wykaz taki musi być podpisany przez

posiadacza powiernictwa i kuratora lub też, jeśli ten ostatni uznaje go za nieprawdziwy, musi dodać swoje wyraźne w tym względzie oświadczenie.

§ 250. Pieniądze na utrzymanie i inne wypłaty, ograniczone na czas życia pewnych osób, od czasu do czasu się powtarzające, nie należą do ciężarów, od których powiernictwo przez częściowe spłacanie musi być zwolnione. Także posiadacz powiernictwa nie jest obowiązany do stopniowego zwolnienia powiernictwa od takich bieżących wypłat, które założyciel powiernictwa sam na stałe ustanowił. Natomiast inne długi, pochodzące od założyciela, ciążące na dobrach powierniczych, winne być umorzone, przez stopniową spłatę, na równi z temi, dla których posiadacz powiernictwa obciążył je prawem zastawu za zezwoleniem sądowem.

§ 251. Sąd winien z urzędu czuwać nad tem, aby przedkładano przepisany roczny wykaz oczyszczenia powiernictwa z długów (§ 248). Przedłożony wykaz winien sąd dokładnie zbadać, porównać z załącznikami i aktami powiernictwa i w razie potrzeby zarządzić jego sprostowanie lub uzupełnienie.

Jeżeli powstaje spór o kwotę długu posiadacza powiernictwa, spowodu zaległych oczyszczeń, który nie da się załatwić ugodowo, należy go skierować na drogę prawa. Sąd jednak winien zarządzić zabezpieczenie spornej kwoty i spowodować w razie potrzeby z urzędu jego uskutecznienie ustawowemi środkami przymusu (§ 254).

§ 252. Na przedłużenie terminów do spłacenia długów powierniczych lub na powtórne podjęcie spłat już uiszczonych (§ 639 ust. cyw.), zezwolić można tylko z ważnych przyczyn i po wysłuchaniu kurato-

ra i najbliższych oczekiwaczy (§ 229). Wolno jednak sądowi na wypadek, gdyby ci odmówili swego zezwolenia, że szczególnie ważnych powodów pozwolić posiadaczowi powiernictwa na wstrzymanie spłat na pewien czas w całości lub w części bezwarunkowo lub za podwyższeniem spłat w latach następnych, a także zezwolić na powtórne podjęcie spłat już uiszczonych, pod warunkiem osobnego ich spłacenia.

§ 253. Jeżeli kurator się dowie, że procenty od długów powiernictwa lub ciążące na powiernictwie podatki, pozostają przez dłuższy czas niezapłacone, winien jest o tem donieść sądowi. Władza powiernicza winna jest w tym razie, jakoteż wtedy, gdy w inny sposób dowie się o dłużej trwających zaległościach w procentach lub podatkach, przynaglić z urzędu posiadacza powiernictwa do zapłaty zaległości.

§ 254. Przeciw posiadaczom powiernictw, którzy nie czynią zadość powtórnym nakazom sądowym odnośnie zaspokojenia długów powierniczych, zaległości w procentach lub podatkach, należy z urzędu wprowadzić sekwestrację i o ile możności zamianować sekwestrem najbliższego oczekiwacza, niepochodzącego wprost od posiadacza powiernictwa lub kuratora.

Jeżeli posiadacz powiernictwa naraża substancję dóbr powierniczych na istotną szkodę lub niebezpieczeństwo przez zbyteczne używanie lasów lub w inny sposób przez zły zarząd, a to udowodnione zostanie przez orzeczenie biegłych lub zapomocą innych dowodów w ustawie procesowej uzasadnionych, można mu zarząd odebrać i na zawsze lub na pewien czas oddać sekwestrowi.

Protokoły powiernictwa.

§ 255. Odnośnie każdego powiernictwa winien referent prowadzić osobny protokół. Należy w nim zapisać zarządzenia założyciela co do porządku dziedziczenia w powiernictwie, pierwotne jego części składowe i zaszłe w nich zmiany, nazwiska posiadaczy powiernictwa, kuratorów i najbliższych oczekiwaczy, długi powiernictwa, terminy wyznaczone do ich umorzenia, rzeczywiście dokonane spłaty i wszystkie zarządzenia sądu dotyczące powiernictwa.

Ponadto należy utrzymywać w sądzie księgę główną odnośnie wszystkich powiernictw, równobrzmiącą z tym protokołem. Każdy referent ma czuwać nad dokładnem wpisywaniem do księgi głównej, przydzielonych mu czynności w sprawach powiernictwa.

Naczelny nadzór nad władzami powierniczemi.

§ 256. Sądy wyższe i Sąd Najwyższy mają ściśle czuwać nad tem, aby władze powiernicze spełniały swe obowiązki i w razie spostrzeżonego zaniedbania lub przekroczenia istniejących przepisów, wydać zarządzenia, stosownie do okoliczności.

DZIAŁ PIĄTY.

O przysposobieniu, uprawnieniu i uwolnieniu z pod władzy ojcowskiej.

Przysposobienie.*

§ 257. Przysposobienie dziecięcia może nastąpić tylko na podstawie pisemnej umowy sądowej między przysposobicielem lub przysposobicielką a dzieckiem przysposobionem lub jego prawnym zastępcą.

Jeżeli przyposobiony jest małoletni, wymaganem jest zezwolenie matki, opiekuna sądu okręgowego właściwego wedle przepisów Kod. p. c:*

Przysposobiony pełnoletni musi sam zezwolić na przysposobienie i jeżeli ślubny jego ojciec żyje, wykazać się także jego zezwoleniem.

Por. §§ 179-186 u. c.
Por. ust. z. 21. X. 1919 Nr. 87 Dz. U. R: P: por: 472 o wieku pełnoletności.

§ 258. W przypadkach, w których do przysposobienia wymaganem jest zezwolenie sądowe, należy wnieść prośbę do sądu opiekuńczego, który ma przesięwziąć potrzebne dochodzenia odnośnie stosunków familijnych, wieku przysposobiciela lub przysposobicielki i przysposobionego i jeżeli sam nie jest właściwym sądem okręgowym przedłożyć właściwemu sądowi okręgowemu te dochodzenia wraz z dokumentem przysposobienia, sporządzonym przez

strony interesowane lub z protokołem spisanym w tej sprawie wyrażając swoje zapatrywanie

§ 259. W innych przypadkach powinny strony przedłożyć podanie swoje bezpośrednio sądowi okręgowemu do zatwierdzenia.

§ 260. Przeciw odmowie sądu okręgowego na zatwierdzenie przysposobienia przysługuje zażalenie do sądu wyższego.

§ 261. Jeżeli własne szlachectwo i herb przysposobicieli mają przejść na przysposobionego, może sąd okręgowy jeżeli uznaje, że żądane przysposobienie już samo przez się nie nadaje się do zatwierdzenia, temu natychmiast odmówić. Jeżeli jednak zatwierdzi przysposobienie, wówczas należy prośbę o przeniesienie szlachectwa i herbu przez sąd wyższy udzielić województwu i z jego zapatrywaniem przedłożyć ministrowi sprawiedliwości, który w tej sprawie ma się porozumieć z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i wyjednać postanowienie (monarsze)

§ 262. Uzyskane potwierdzenie przysposobienia ma sąd okr. zapisać do protokółu sądowego, wziąć w sądowe przechowanie dokument, sporządzony w tej sprawie przez strony i zawiadomić o zatwierdzeniu przysposobienia przysposobiciela lub przysposobicielkę, jakoteż przysposobionego lub jego zastępcę albo bezpośrednio, albo też, jeżeli występowali za pośrednictwem innego sądu, przez tenże sąd.

Por. też § 165 u. c.

Uprawnienie przez przywilej (panującego).*)

§ 263. Rodzice dziecka nieślubnego mogą prosić o jego uprawnienie przez przywilej (panującego) tylko za przyzwoleniem dziecka, lub jeżeli ono jest małoletniem, za przyzwoleniem sądu opiekuńczego, który przed udzieleniem zezwolenia ma przesłuchać opiekuna.

Por. § 162 u. c.

§ 264. Podanie należy wnieść wedle różnicy przypadków, tak, jak przy przysposobieniu dziecka, albo w sposób, przepisany w § 258 albo 259 do właściwego sądu okręgowego, ten zaś przedłoży ją ministrowi sprawiedliwości za pośrednictwem sądu wyższego, który ma dołączyć swoje zdanie, minister zaś przedłoży opinję (panującemu), jeżeli uwzględnienie prośby zdaje się nie napotykać na żadne przeszkody.

§ 265. O postanowieniu (panującego) sąd uwiadomi strony i ma ono moc prawną od dnia, w którym nastąpiło; równocześnie ma sąd zarządzić uwidocznienie jego w księdze urodzin.

Uwolnienie z pod władzy ojcowskiej.*)

§ 266. W celu uwolnienia dziecka z pod władzy ojcowskiej winien ojciec złożyć oświadczenie swoje w sądzie, którego właściwości podlega. Jeżeli sąd uzna, że uwolnienie z pod władzy ojcowskiej jest dla małoletniego korzystnem i nie jest połączone z niebezpieczeństwem nadużycia, winien udzielić sądo-

wego zezwolenia i wydać na to małoletniemu dokument urzędowy. Z chwilą doręczenia tego dokumentu uzyskuje dziecko tak pod względem swej osoby, jak też pod względem majątkowym prawa pełnoletniego.

Por. § 174 u. c. w brzmieniu ust. z 21. X. 1919 Nr. 87 poz. 472 Dz. U. R. P.
Brzmienie tego §-u ustalono art. 3. ust. z dnia 21. X. 1919 Dz. U. R. P. Nr. 87 o wieku pełnoletności w b. zaborze austr.

DZIAŁ SZÓSTY.

O dobrowolnem ocenieniu i sprzedaży przez licytację.*)

§ 267. Każdemu wolno jest dać swoją własność sądownie oszacować, jakoteż publicznie sprzedać.

Przepisy § 267 i n. mają zastosowanie do nieruchomości jedynie wówczas, jeżeli **wyłączny właściciel** (a nie współwłaściciele) nieruchomości wnosi o jej dobrowolną sprzedaż. Wynika to z art. XV przepisów wpr. pr. egz.który brzmi.
„Na **zgodny** wniosek wszystkich współwłaścicieli **nieruchomości** postępowanie egzekucyjne (?) celem zniesienia współwłasności w drodze sprzedaży publicznej może być wszczęte bez tytułu egzekucyjnego".

Bliższe przepisy o właściwości;

a) do ocenienia;

§ 268. Ocenienia dóbr nieruchomych żądać można w instancji rzeczowej, właściwej według przepi-

sów kodeksu postępowania cywilnego, zaś ocenienia rzeczy ruchomych w każdym sądzie grodzkim, w którego okręgu one się znajdują.

b) do sprzedaży.

§ 269. Dobrowolnej licytacji dóbr nieruchomych żądać należy w instancji rzeczowej, wykazując wolne prawo własności sprzedającego, zaś licytacji wierzytelności niezabezpieczonej prawem zastawu, w sądzie grodzkim, w którego okręgu wierzyciel się znajduje. O sprzedaż wierzytelności zabezpieczonych na dobrach nieruchomych prosić można tak w instancji rzeczowej, jakoteż w sądzie grodzkim, w którego okręgu wierzyciel mieszka.

Inne rzeczy ruchome tylko wtedy sprzedane zostaną przez sąd, jeżeli należą do spadku jeszcze nie przyznanego, do powiernictwa, lub do majątku małoletniego lub pieczy poruczonego. Oprócz tych wypadków należy o ich dobrowolną licytację wnieść prośbę do władzy politycznej według szczególnych przepisów, obowiązujących w tej mierze.

Przeprowadzanie przez notarjuszów i przełożonych gmin.

§ 270. W tych krajach (koronnych), w których obowiązuje ustawa notarjalna, można stosownie do przepisów w niej zawartych, poruczyć przeprowadzenie ocenienia i licytacji tak ruchomych, jak i nieruchomych rzeczy notarjuszowi publicznemu. Do oce-

nienia i licytacji rzeczy ruchomych można użyć także przełożonych gmin.*)

Por. art. 1. ust. o częściowej zmianie ustroju samorządu teryt. z 23. III. 1933 Dz. U. R. P. Nr. 35 poz: 294

Ocenienie i licytacja dóbr państwowych.

§ 271. Dobra, należące do państwa mogą być ocenione i sprzedane przez władze administracyjne.

Sposób przeprowadzenia.*)

§ 272. Przy ocenieniu dobrowolnem i licytacji należy pod względem sposobu ich przeprowadzenia przestrzegać przepisów kodeksu postępowania cywilnego,*) o ile nie ma tu ustanowionych wyjątków.

Por. Rozp. Min. Spr. z 15. XII. 1932 Nr.114 Dz: U: R. P. poz. 947 o postępowaniu przy opisie i oszacowaniu nieruchomości oraz zmiany wpr. Rozp. Min. Spr. z 15 I. 1936 Nr. 4 Dz. U. R. P. poz. 36.

w szczególności ocenienia;

§ 273. Potrzebnych do przeprowadzenia dobrowolnego ocenienia biegłych, ma wybrać sąd z urzędu bez względu na wniosek stron.

§ 274. Ocenienia, które przedsięwzięte zostały na żądanie właściciela, nie mają żadnego skutku wobec osoby trzeciej, poprzednio o tem nie zawiadomionej.

licytacji.

§ 275. Dobrowolnej licytacji należy na żądanie właściciela dozwolić nawet bez poprzedniego oceniania, właściciel musi jednak zawsze dokładnie oznaczyć cenę wywołania.

§ 276. O ile uczestnicy czego innego nie postanowili, należy do licytacyj dobrowolnych wyznaczyć tylko jeden termin i nie przyjmować oferty poniżej ceny wywołania. W postanowieniu zarządzającem licytację, należy zawsze także wyrazić, co się ma stać z uzyskaną ceną kupna.

Szczególne ostrożności przy licytacji dóbr nieruchomych.

§ 277. Przy licytacji dóbr nieruchomych ma sąd przedewszystkiem czuwać nad tem, ażeby warunki sprzedaży były wyrażone dokładnie i wyraźnie i żeby nie proponowano niedozwolonych lub nieważnych umów.

W edykcie musi być podane nazwisko sprzedającego, przedmiot licytacji i cena wywołania, tudzież wyraźnie zaznaczone, że licytacja odbywa się na dobrowolne żądanie właściciela, że zatem wierzycielom, zabezpieczonym na dobrach, zastrzeżonem zostaje ich prawo zastawu bez względu na cenę sprzedaży. Przepisane w sprawach spornych zawiadamianie i ostrzeżenie wierzycieli hipotecznych, nie ma miejsca przy dobrowolnych licytacjach.

§ 278. Właściciel może sobie zastrzec na pewien czas zatwierdzenie sprzedaży, co jednak w edykcie musi być wyrażone. Jeżeli takiego zastrzeżenia nie

było, udziela się przybicia nieruchomości najwięcej ofiarującemu lub też, jeżeli tylko jeden chęć kupna mający stanął, temu, jednak nie niżej ceny wywołania, a kupno należy uważać za nieodwołalnie zawarte.

Sąd ma kupującemu i sprzedawcy wydać wymagany dokument urzędowy o dokonaniu sprzedaży.

Zarządzenie ceną, uzyskaną z licytacji.

§ 279. Osiągnięta przy licytacji cena winna być przez komisarza licytacyjnego natychmiast, a najdalej w przeciągu trzech dni po ukończeniu licytacji złożona w sądzie, jeżeli sąd inaczej nie zarządził (§ 276).

Koszta ocenienia i licytacji.

§ 280. Koszta, wynikłe z ocenienia i licytacji, w szczególności należytości biegłych, ewentualnie djety oraz koszta podróży delegata sądowego, mają być przez niego spisane i według przepisów §§ 112 i 113 poddane sądowemu oznaczeniu.

DZIAŁ SIÓDMY.

O świadectwach sądowych w ogólności, o uwierzytelnianiu odpisów i dokumentów.

Świadectwa sądowe w ogólności.

§ 281. Na okoliczności, wiadome sądowi z aktów należy na żądanie stron wydawać świadectwa urzę-

dowe, z których i o ile mają z nich zrobić użytek w swoich sprawach prawnych.

§ 282. Świadectwa odnośnie ustaw obowiązujących w Państwie wystawić ma Minister Sprawiedliwości tym, którzy ich potrzebują do wywalczenia lub obrony swoich praw zagranicą. W świadectwach tego rodzaju należy dokładnie oznaczyć obowiązującą obecnie ustawę i podać jej istotną treść jej własnemi słowami, należy jednak unikać wszelkiego objaśnienia i zastosowania ustawy do pewnego przypadku prawnego.

Potwierdzenie zgodności odpisów.*)

§ 283. Potwierdzenie zgodności odpisów dokumentów, sporządzonych sądownie lub pozasądownie z okazanym oryginałem, może nastąpić przez przeznaczonego do tego urzędnika, bez osobnego pozwolenia sądu.

Przepisy §§ 283-285 stały się bezprzedmiotowe wobec postanowienia art. 142 prawa o notarjacie, cyt. przy § 2. Przepisy §§ 283-284 mogą wyjątkowo mieć zastosowanie, jeżeli strona żąda odpisu z dokumentów załączonych do aktów sądowych (art. VII przep. wpr. kpc.) — gdyż sprowadzanie notarjusza w tym celu do sądu byłoby uciążliwe i zbyt kosztowne (por. okólnik Sądu Apel. lwowskiego Prez. 38116/34).

§ 284. Odpis, który ma być potwierdzony jako zgodny, należy jak najstaranniej porównać z oryginałem. Oba muszą jak najściślej zgadzać się ze sobą, nawet w pisowni, w interpunkcji, skróceniach i w rodzaju znaków pisarskich. Jeżeli w oryginale znajdują się miejsca zmienione, wykreślone, wstawione

lub na brzegu dodane, należy to zaznaczyć w odpisie lub w dołączonem do niego świadectwie urzędowem. W temże należy przy podartych lub rażąco spowodu swej zewnętrznej formy podejrzanych dokumentach, zaznaczyć także tę ich właściwość. Świadectwo urzędowe musi zawierać, czy dokument, z którego wzięto odpis, jest oryginałem, czy też także uwierzytelnionym odpisem i jakim stemplem jest zaopatrzony, ponadto winno ono wskazywać miejsce, w którem się znajduje okazany oryginał lub nazwisko strony, która go okazała i dzień uskutecznionego poświadczenia, i musi być podpisane przez urzędnika oraz zaopatrzone pieczęcią urzędową.

Uwierzytelnianie.

§ 285. Potwierdzenia własnoręczności pisma lub podpisu na dokumencie oryginalnym należy zawsze żądać w samym sądzie ustnie lub pisemnie. Sąd winien proszącego osobiście przesłuchać do protokółu, czy pismo lub podpis na dokumencie za swoje uznaje. Jeżeli osoba wystawcy dokumentu jest urzędnikowi sądowemu nieznaną, musi się sąd upewnić przez przybranie dwóch zupełnie wiarygodnych świadków, że jest tym, za kogo się przedstawia. Poświadczenie należy wystawić, w formie przepisanej dla innych dokumentów urzędowych, na samym dokumencie, przedłożonym do uwierzytelnienia.

Jeżeli sędzia nie zna języka, w którym wystawiony jest dokument, należy do uwierzytelnienia przyzwać tłumacza, który ma podać sądowi istotną treść pisma.

§ 286. Do dokumentów, wydanych przez sądy

pierwszej instancji, z których ma się zrobić użytek zagranicą, dodać należy na żądanie stron wymagane uwierzytelnienie władz wyższych.

Uwierzytelnianie przekładów.

§ 287. Zgodność przekładu z oryginałem potwierdzić ma tłumacz sądownie zaprzysiężony.

§ 288. Jak, i w których miejscach należy ustanowić stałych tłumaczy, o tem stanowią osobne przepisy.

W poszczególnych przypadkach, w których przekład nie może być sporządzony przez któregoś ze stale ustanowionych tłumaczy, sąd pierwszej instancji winien zamianować i zaprzysiąc tłumacza.

§ 289. Przy końcu przekładu ma tłumacz, z powołaniem się na swoją przysięgę, potwierdzić zupełną jego zgodność z oryginałem, podać rok i dzień sporządzonego przekładu i stwierdzić to świadectwo swoim podpisem i pieczęcią. Jeżeli z dokumentu ma być zrobiony użytek poza miejscem, w którem tłumacz ma swoją siedzibę, wówczas podpis jego ma być potwierdzony przez sąd, w którym jest ustanowiony z dodatkiem, iż jako tłumacz został sądownie zaprzysiężony.

§ 290. Tłumacze stale zaprzysiężeni, winni są na żądanie stron dokonywać tłumaczeń za zapłatą nawet bez osobnego polecenia sądu. Należytość tłumacza oznacza sąd, jeśli pod tym względem nie przyjdzie do zgody między nim a stroną.

§ 291. Sądy uprawnione są żądać od tłumaczy stale zaprzysiężonych w razie potrzeby nawet bez-

płatnie przekładów, których potrzebują w sprawach urzędowych.

§ 292. Przekłady tłumacza, przy sądzie pod przysięgą zobowiązanego, przyjmowane być mają jako należyte tak przez ten sąd, jakoteż przez inne sądy i władze.

Stronie jednak, która uznaje przekład za niezgodny, należy dozwolić udowodnienie swego twierdzenia przez dwóch lub więcej znawców według przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Sporządzanie dokumentów w interesach prawnych.*)

§ 293. O ile władze sądowe w tych miejscowościach, gdzie niema notarjuszów publicznych, mają także przedsiębrać sporządzanie dokumentów w sprawach prawnych, postanowionem jest w osobnych przepisach.

Przepis tego §-u jest bezprzedmiotowym wobec postanowienia art. 142 pr. o not.

Przepisy odnośnie amortyzacji dokumentów zawiera: (Rozp. ces. z dnia 31 sierpnia 1915 (Dz. u. p. austr. Nr. 257) zm. Rozp. Prez. Rzpltej z 24. 2. 1928 r. Nr. 21 Dz. U. R. P. poz. 181.

—0—

SKOROWIDZ ALFABETYCZNY

(Liczby oznaczają paragrafy pat. niesp.)

	§§
Adopcja	257
Adwokaci	5, 89
Akty przewodu spadkowego	173
Akt zejścia	36
Amortyzacja dokumentów	uw. 293
Bezdziedziczne spadki	130
Bibljoteki	103
Biegły rachunkowy	206
Biegły sądowy	95
Bierny stan majątku	105
Cudze rzeczy	104
Cudzoziemcy	22, 140
Czas do namysłu	118
Czasokresy	7
Częściowe inwentarze	110
Dekret przyznania spadku	174
Delegaci sądowi	93, 98
Depozyt sądowy	176
Dobra nieruchome	102
Dobrowolne ocenienie i sprzedaż licytacyjna	267
Dokumentów-moc dowodowa	8
Dokumentów przechowanie	§§ 68
Doręczenia	6
Duchowieństwo wyższe	57
Dział spadkowy	165
Dziedziców zawiadomienie	75
Dzieła sztuki	103
Dzierżawca	189
Edykty	132, 135
Egzekucje	19
Fabryki	106
Forma podań	6
Gminy	31
Grodzkie sądy	28, 116
Handlowe przedsiębiorstwa	106
Instancji pertraktującej uprawnienia	27
Intabulacja	177
Inwalidzi	91
Inwentaryzacja stanu czynnego	97
Inwentarz	92
Inwentarze częściowe	110

§§

Inwentarz główny 110
Inwentarz powiernictw 223
Iure crediti przyznanie spadku 73
Kas sierocych zniesienie 194
Koszta inwentarza 111
Klucze kas publicznych 53
Komisarze sądowi 3
Koszta sądowe 226
Krzyże honorowe 90
Księgi urzędowe duchownych 56
Kurator nieobecnego 131
Kuratelarne sprawy 181
Kurator powiernictwa 227
Kurator spuścizny 128
Legalizacje 283, 285
Legatarjusze 160
Legitymacja 263
Licytacja p. przetarg 267
Lokata kapitałów 193
Majątek cudzy 104
Majątek pieczy poruczonych 176
Majątek w posiadaniu osób trzecich 104
Majątku brak 72
Małoletni-wydanie mu majątku 217
Małżeństwo:
— funkcjonarjuszy P.P. 191
— oficerów 191
— podoficerów 191
— szeregowych 191
— zezwolenie 190
Medale 90
Miejsce pobytu dziedzica nieznane 133, (131)

§§

Nadzór nad powiernictwami 236
Najem 189
Należytości sądowe 226
Należytości spadkowe 149
Nieobecny dziedzic 131
Niewniesienie oświadczenia 128
Niezgodność z aktami 16
Nieznani dziedzice 128
Notarjusze 29, 37, 58, 93 270
Nowe okoliczności i środki dowodowe 10
Obciążenie powiernictwa 233
Oddłużenie powiernictwa 247
Odesłanie na drogę prawa 123
Odnalezienie dodatkowego majątku spadkowego 179
Odnalezienie rozp. ost. woli 180
Odznaczenia 90
Oficerowie 191
Ogłoszenie rozp. ost. woli 61
Okręgowy sąd 28
Opieczętowanie spadku 43
Opiekunów rachunki 203
Opiekuńcze sprawy 181
Opis i oszacowanie nieruchomości 272
Ordery 90
Osobliwości 103
Oświadczenie się do spadku 115
Papiery wartościowe 99
Pełnoletność 257

§§

Pełnomocnictwa 20
Pieniądze urzędowe 53
Pisemnych rozp. ost. woli-ogłoszenie 61
Pobory z kas publicznych 87
Podania-forma 4
Podoficerowie 191
Podpisanie inwentarza 109
Policji P. funkcjonarjusze 191
Postanowienia 6
Postępowanie w przypadku sprzecznych oświadczeń 125
Postępowanie w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych 181
Postępowanie z urzędu 1
Poświadczenie dla zapisobiorców wzgl. nabywców spadku 178
Powiernicze dobra 108
Powiernictwo 26, 220
Powody oddalenia § 2 pkt. 8
Pozwu wniesienie-czasokres 125, 126
Prawa osób trzecich 104
Prawo międzynar. pryw. 22, 140
Prawo międzydzielnicowe pryw. 21
Prawomocność zarządzeń 18
Prawo o notarjacie 2
Prawo upadłościowe 74
Prebendy 107
Protokoły powiernictwa 253

§§

Przechowanie dokumentów 68
Przedłożenie inwentarza 100
Przedsiębiorstwa handlowe 106
Przedstawienie 9
Przekłady-uwierzytelnianie 287
Przesłuchanie świadków rozp. ost. woli 65
Przetarg 267
Przysposobienie 257
Przyznanie spadku 149
Rachunki opiekunów 203
Redukcje zapisów 163
Regulamin sądowy 33
Rekurs 9
Restytucja 17
Ruchomości 101
Sekwestracja 127
Skarb Państwa 130, 155
Skutki nieoświadczenia się do spadku 120
Spadki bezdziedziczne 130
Spółki 188
Sprzeczne oświadczenia 125
Sprzedaż sądowa 146
Szpitale 60
Szeregowi 191
Środki prawne 9
Świadectwa urzędowe 281
Świadków ustnego rozp. o woli-przesłuchanie 65
Termin rekursowy 11
Testament 61
Tłumacz 288
Tłumaczeń-uwierzytelnianie 287

§§

Ubezwłasnowolnienie 181
Ujawnienie dodatkowe majątku spadkowego 179
— rozp. ost. woli 180
Umowa spółki 188
Umowy dziedziczenia 69
Umowy zawierane imieniem małoletnich 187
Upadłościowe postępowanie 74
Uprawnienie 263
Urzędnicy 156
Ustnych rozp.-ogłoszenie 65
Uwierzytelnianie 283, 285
Uwolnienie z pod władzy ojcowskiej 257
Uznanie sędziego 11
Uznanie za zmarłego 20
Wierzytelności 100, 135
Władza ojcowska-uwolnienie 266
Władza wymiarowa 82
Właśc. sądu spadkowego 21
Wojskowi 55, 86
Wpis dekretu do ksiąg publicznych 177
Wydanie majątku małoletniemu 217
Wykaz dopełnienia ostatniej woli 155
— końcowy 172

§§

— zachowku 162
Wykazy pertraktacyjne
Wykonalność zarządzeń 12
Wykonawca testamentu 80, 64
Wymogi oświadczenia się do spadku 121
Zabezpieczenie powiernictwa 230
Zakłady kontumacyjne 60
— zaopatrzenia 60
Zapisy 178
Zapisy na cele pobożne 84
Zaprzysiężenie świadków 66, 67
Zatwierdzenie umów zawartych imieniem małoletnich 187
Zawiadomienie dziedziców 75
Zażalenia 9
Zażalenia sędziego 15
Zbiory książek 103
Zeznanie w miejsce przysięgi 114
Zezwolenie na małżeństwo 190
— na sprzedaż rzeczy spadkowych 145
Zgłoszenie roszczeń 135
Zwołanie wierzycieli 135

WYDZIAŁOWA BIBLIOTEKA PRAWNICZA

